

Distanční vzdělávání a jeho role v rámci edukačního procesu dospělých

Vzdělávání a profesní rozvoj zaměstnanců
polygrafické firmy

Bc. Božena Kubaláková

Diplomová práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav marketingových komunikací
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Božena KUBALÁKOVÁ**
Osobní číslo: **K10172**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Řízení netržních a sociálních služeb**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Distanční vzdělávání a jeho role v rámci edukačního procesu dospělých**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rešerši odborné literatury k danému tématu.
2. Vymezte pojmy a teoretická východiska z oblasti distančního vzdělávání, vzdělávání dospělých, formálního, neformálního a informálního učení, motivace jedince k celoživotnímu učení, systematických změn v učení, rozvoje vzdělávání pracovníků a vzdělávacího programu.
3. Realizujte kvantitativní výzkum s cílem analyzovat situaci na trhu práce v oboru Reprodukční grafik pro média.
4. Zpracujte a vyhodnoťte získaná data, včetně jejich interpretace.
5. Zpracujte projektovou část zaměřenou na vytvoření vzdělávacího programu celoživotního vzdělávání pro obor Reprodukční grafik pro média.
6. Prezentujte výsledky výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

AMSTRONG, Michael. Řízení lidských zdrojů. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1407-3.

BAKEŠOVÁ, Miroslava a Ferdinand KOUDELKA. Management a Marketing distančního vzdělávání. Olomouc: Andragové, 2001. ISBN 80-244-0282-3.

BENEŠ, Milan. Andragogika. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.

BERTRAND, Yves. Soudobé teorie vzdělávání. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.

HORNÍK, František. Rozvoj a vzdělávání pracovníků. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1457-8.

SVĚTLÍK, Jaroslav. Marketing školy. Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.

ZLÁMALOVÁ, Helena. Úvod do distančního vzdělávání. Olomouc: Andragogé, 2001. ISBN 80-244-0276-9.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Pavel Opatrný

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

31. ledna 2014

Termín odevzdání diplomové práce:

18. dubna 2014

Ve Zlíně dne 7. dubna 2014

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

Mgr. Ing. Olga Jurášková, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 7.4.2014.....

BOŽENA KOBAČKOVÁ, Lenka B.
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem diplomové práce je vypracovat analýzu stavu kvalifikace pracovníků na pracovní pozici reprodukční grafik pro média a jejich uplatnění na trhu práce, a to před samotnou tvorbou vzdělávacího programu. Teoretická část diplomové práce je rozdělena do čtyř kapitol, ve kterých se autorka zabývá na základě dostupné literatury, základními pojmy souvisejícími se vzděláváním, učením, motivací, distančním studiem, celoživotním vzděláváním.

Praktická část analyzuje stav kvalifikace pracovníků na pracovní pozici reprodukční grafik pro média a jejich uplatnění na trhu práce, a to před samotnou tvorbou vzdělávacího programu vytvořeného na základě ŠVP Reprodukční grafik pro média (34-53-L-01) vyučovaný na Střední průmyslové škole polytechnické – Centru odborné přípravy Zlín. Závěrečná část diplomové práce představuje projekt dalšího vzdělávání „Grafika propagačních materiálů“, který byl vypracován na základě výsledků analýz provedených v praktické části.

Klíčová slova: vzdělávání, učení, motivace, distanční vzdělávání, vzdělávání dospělých, formální učení, neformální učení, informální učení, celoživotní vzdělávání pracovníků, vzdělávací program.

ABSTRACT

The aim of the diploma thesis is to make an analysis of a qualification status of workers on the job position “reproduction graphic for media” and their employment in the labour market before the realization of the educational program itself. The theoretical part is divided into four chapters in which the author deals, on the basis of accessible literature, with the basic terms related to educating, learning, motivation, distance education, lifelong education.

The practical part analyses the status of a qualification of workers on the job position “reproduction graphic for media” and their employment in the labour market before the realization of the educational program itself, which is created on the basis of School Educational Plan Reproduction Graphic for Media (34-53-L-01), taught at Polytechnic High School – Centre of specialized preparation. The final part of the thesis introduces a project of further education, which was made on the basis of the results of analyses performed in the practical part in the field “Graphics of promotional materials”.

Keywords: education, motivation to learning, distance education, vocational training, adult educations, formal education, informal education, motivation to learning, lifelong learning of workers, educational plan.

Ráda bych poděkovala VŠEM, kteří mi byli jakkoliv nápomocni při zpracování diplomové práce.

Motto:

„Cesta, během níž je třeba zdolat tisíce kilometrů, začíná prvním krokem.“

Čínské přísloví

Čestné prohlášení, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická, nahraná do IS/STAG jsou totožné ve znění:

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 VZDĚLÁNÍ A VZDĚLÁVACÍ PROCES – EDUKACE A EDUKAČNÍ PROCES	13
1.2 UČENÍ A ZÁKLADNÍ DRUHY UČENÍ.....	15
1.2.1 Druhy učení a jeho efektivita	16
1.2.2 Funkce učení	19
1.2.3 Styl učení a kognitivní styl.....	20
1.3 MOTIVACE	21
1.3.1 Motivace v učebním procesu	23
2 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	24
2.1 VYSOKOŠKOLSKÉ DISTANČNÍ STUDIUM.....	27
2.2 VZDĚLÁVÁNÍ OSOB S HANDICAPEM	27
2.3 OBLAST PROFESNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	28
2.3.1 Formální vzdělávání	29
2.3.2 Neformální vzdělávání	29
2.3.3 Informální učení	29
2.3.4 Podnikové vzdělávání	30
3 DISTANČNÍ STUDIUM	31
3.1 ÚVOD DO DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	32
3.1.1 Distanční forma studia	33
3.1.2 Kombinovaná forma studia	33
3.2 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	35
3.3 DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	36
3.4 ZÁKLADNÍ PRINCIPY DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	39
3.5 ROLE TUTORA V SYSTÉMU DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	40
4 UČENÍ SE PRO ŽIVOT - NEBO PO CELÝ ŽIVOT	42
4.1 KLASIFIKACE KOMPETENCÍ	43
4.2 VZDĚLÁVACÍ PROJEKT.....	45
4.3 TVORBA PROGRAMU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	46
4.3.1 Lektor	48
4.3.2 Technické a organizační zajištění	49
5 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	51
II PRAKTICKÁ ČÁST	52
6 ANALÝZA	53
6.1 POLYGRAFICKÁ FIRMA, JEJÍ POPIS, ZÁKLADNÍ PERSONÁLNÍ ÚDAJE	53
6.1.1 SWOT analýza	54
6.1.1.1 Silné stránky	54
6.1.1.2 Slabé stránky.....	55
6.1.1.3 Příležitosti	56
6.1.1.4 Ohrožení.....	56
6.1.1.5 Vyhodnocení SWOT analýzy	57

7	VÝZKUM.....	58
7.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM A STANOVENÍ HYPOTÉZY	58
7.2	DRUH VÝZKUMU	59
7.3	VÝZKUMNÝ SOUBOR	59
7.4	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	60
7.5	VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	60
7.6	DÍLČÍ ZÁVĚR	61
III	PROJEKTOVÁ ČÁST	62
8	POŽADAVKY SOCIÁLNÍCH PARTNERŮ - FIREM A JEJICH ZAMĚSTNANCŮ.....	63
8.1	PROGRAM DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	64
8.2	CHARAKTERISTIKA PROGRAMU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	64
8.2.1	Pojetí a cíle vzdělávacího programu	64
8.2.2	Charakteristika obsahu vzdělávacího programu	65
8.2.3	Organizace výuky.....	65
8.3	PROFIL ABSOLVENTA.....	66
8.3.1	Výsledky vzdělávání	66
8.3.2	Možnosti pracovního uplatnění absolventa.....	66
8.4	UČEBNÍ PLÁN	67
8.5	MODULY DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	68
8.6	ZPŮSOB ZJIŠŤOVÁNÍ ZPĚTNÉ VAZBY	74
8.7	ROZPOČET NA REALIZACI VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU.....	75
	ZÁVĚR	77
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	78
	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	81
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ	83
	SEZNAM TABULEK.....	84
	SEZNAM GRAFŮ	85
	SEZNAM PŘÍLOH.....	86

ÚVOD

Životní fáze střední generace je spojována, vedle založení rodiny, s intenzivním pracovním životem a vzdělávání znamená především další profesní rozvoj, kterým se doplňuje a aktivizuje vzdělání dosažené prostřednictvím počátečního vzdělávání. Téměř na každého člověka je kladen důraz zvyšovat si kvalifikaci. Zaváděním nových technologií a jejich progresivním rozvojem, zvládnutím řady nových činností a to nejen pro to, aby jedinec dosáhl pracovních úspěchů, ale ve většině případů, aby se lépe uplatnil na trhu práce.

Část generace, která vykonává profesi mimo svůj obor, usiluje prostřednictvím dalšího vzdělávání o rekvalifikaci. U současné střední generace je jednou z příčin vzrůstu významu vzdělávání společenská změna, která zastihla tuto věkovou skupinu v jejich produktivním věku. Na tuto změnu musela značná část reagovat změnou zaměstnání, rekvalifikací, doplňováním a rozšiřováním vzdělání.

Důvody proč se vzdělávat jsou hlavně právě ve firemním prostředí. Neklademe si otázku, co bude zaměstnanec studovat, jestli je zaměstnanec spokojený, ale jestli prostředky vynaložené na vzdělání byly investovány efektivně.

Autorku ke zvolení tématu této diplomové práce vedla její vlastní zkušenost v jednotlivých fázích profesního života na základě měnících se technologií v oblasti polygrafie. Sama se v roce 1979 vyučila Reprodukční grafičkou a započala studium na gymnáziu (při zaměstnání – individuálním studijním plánem, na šest let). Klasické, analogové zpracování předtiskové přípravy a typografie bylo na vrcholu. Noviny a jiné tiskoviny se sázely ručně nebo strojově odléváním písmoviny, rotačky byly knihtiskové, a technologie ofsetové tisku a nových moderních tiskových technik se lavinovým tempem hnaly kupředu. V roce 1989, tak jako v celé společnosti (ČR), nastaly velké změny i polygrafii – vznikají litografická a grafická studia, reklamní agentury s novými počítačovými technologiemi – to byla velká výzva i pro autorku této práce. Studium gymnázia po čtyřech úspěšných letech (ještě ji čekaly dva roky studia) přerušila a začala se prostřednictvím zaměstnavatele „zaškolovat“ na digitalizování obrazu a textu pro předtiskovou přípravu (nové technologie a literatura pro vzdělávání byly jen v angličtině nebo němčině) – byl to i velký zásah do soukromého života (v té době měla dvě malé děti). Progrese v informačních technologiích je známa, a tak to u těchto začátků nezůstalo. Postupem času vnikla ve Zlíně střední škola pro vzdělávání v polygrafických oborech. V roce 2000 začala autorka na této škole vyučovat počítačovou grafiku pro obor reprodukční grafik a bylo pro ni nutností doplnit si další vzdělání – ke stávajícímu výučnímu listu přibýlo

maturitní vysvědčení (na SOŠ), doplňkové pedagogické studium pro učitele odborných předmětů a odborného výcviku (UP Olomouc), bakalářské studium sociální pedagogiky (UTB Zlín) a velké množství osvědčení a certifikátů z kurzu dalšího odborného vzdělávání (celé studium při zaměstnání). V současné době autorka pracuje jako vedoucí učitelka odborného výcviku a spolupráce s polygrafickými firmami je pro růst oborů polygrafie na střední škole (reprodukční grafik pro média, tiskař na polygrafických strojích, knihař)¹ velmi důležitá; tak se zrodila myšlenka, pro jednu z mnoha polygrafických firem, připravit profesní vzdělávání – pro obor reprodukční grafik.

Hlavním tématem této diplomové práce je vzdělávání a to zejména dospělých. Edukační proces dospělých se realizuje souběžně s pracovní aktivitou těchto účastníků a velkým přínosem ke zkvalitnění vzdělávání dospělých je distanční forma vzdělávání, která je realizována hlavně na vysokých školách a částečně i na vyšších a středních odborných školách.

Cílem diplomové práce je vypracovat analýzu stavu kvalifikace pracovníků na pracovní pozici reprodukční grafik pro média a jejich uplatnění na trhu práce, a to před samotnou tvorbou vzdělávacího programu. Teoretická část diplomové práce je rozdělena do čtyř kapitol, ve kterých se autorka zabývá na základě dostupné literatury, základními pojmy souvisejícími se vzděláváním, učením, motivací, distančním studiem, celoživotním vzděláváním.

Praktická část analyzuje stav kvalifikace pracovníků na pracovní pozici reprodukční grafik pro média a jejich uplatnění na trhu práce, a to před samotnou tvorbou vzdělávacího programu vytvořeného na základě ŠVP Reprodukční grafik pro média (34-53-L-01) vyučovaný na Střední průmyslové škole polytechnické – Centru odborné přípravy Zlín, který je vypracovaný pro podmínky polygrafické firmy (*na výslovné přání majitele autorka nesmí uvést plný název firmy, ani její kontaktní údaje*). Úvod praktické části charakterizuje firmu a její činnost, součástí charakteristiky firmy je SWOT analýza aplikovaná na firemní podmínky. Závěrečná část diplomové práce představuje projekt dalšího vzdělávání „Grafika propagačních materiálů“, který byl vypracován na základě výsledků analýz provedených v praktické části.

---

¹ www.spspzlin.cz

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVÁNÍ

Z hlediska didaktiky můžeme chápat *vzdělání* jako výsledek procesů, které se záměrně, soustavně a organizovaně rozvíjejí během vyučování a pojem *vzdělávání* je používán, pokud chceme zdůraznit procesuální stránku.²

Vzdělávání je užším pojmem pro rozvoj, i když v praxi se obtížněji odlišují rozvojové metody a vlastní vzdělávací aktivity; a je ho třeba chápat jako komplex metodik a činností, kterými se jedinec dostává k vyššímu poznání, získává nové znalosti a dovednosti, které dokáže dále využít a pracovat s nimi. Dovede konkrétní informace třídít, analyzovat a syntetizovat je, zařadit do širšího kontextu atd.

Vzdělávání v České republice je veřejná služba, která se uskutečňuje podle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje vzdělávání ve výše uvedených školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za kterých se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní samosprávu ve školství (§ 1 školského zákona). Školy realizují vzdělávání podle školních vzdělávacích programů, jejichž tvorba vychází z rámcových vzdělávacích programů příslušného oboru a stupně vzdělávání.

Školu je možné studovat různým způsobem. V průběhu *počátečního vzdělávání* se žáci na základních, středních a vyšších odborných školách běžně vzdělávají v denním režimu – každodenní docházce do školy v pětidenním vyučovacím cyklu. Tato forma je nejfrekventovanější, kontaktní, založena na principu interaktivnosti, kdy vyučování probíhá v určitém čase a na jednom místě je současně pedagog a žák, v jednom společném prostoru mezi nimi probíhá kontakt zaměřený na předávání vzdělávacího obsahu, hovoří se také o vzdělávání tváří v tvář (face to face). Vyučující zprostředkovává učivo svou vlastní aktivitou – hlas, pohyby, mimika, ukázky, psaní na tabuli atd., a učebními pomůckami – učebnice, didaktické pomůcky a zařízení, které mají studenti k dispozici. Učitel při tom svými pedagogickými schopnostmi a svou autoritou do jisté míry ovlivní, co a jak se studenti naučí.

---

² SKALKOVÁ, Jarmila, *Obecná didaktika*, 2007.

Z pohledu času může jít o standardní studium v denních nebo večerních hodinách, nebo tzv. *dálkové či externí studium*, kdy se studenti učí sami ze standardních skript nebo učebnic pro prezenční studium, které jim doporučí pedagog, a ve zkráceném čase i rozsahu vysvětluje složité pasáže z textu, popř. s nimi realizuje cvičení předepsaná pro denní studium.

Dospělým jedincům je v rámci *celoživotního vzdělávání* nabízena forma, která umožňuje studium *souběžně se zaměstnáním*. Kromě známých forem existují ještě další možnosti, které u jednotlivce akceptují jeho individuální vzdělávací potřeby.

1.1 Vzdělání a vzdělávací proces – edukace a edukační proces

Vzdělání soustava vědeckých a technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností a lidských zkušeností, utváření morálních rysů a osobitých zájmů a postojů. Je výsledkem procesu utváření osobnosti, individualizací společenského vědomí – součástí socializace, výsledkem vzdělávání. Prakticky lze tento proces diferencovat jako činnost lektora³ a vzdělávání se jako činnost účastníka vzdělávacího procesu.⁴

Původ slova *edukace*⁵ (*výchova, vzdělání*) – z latinského slova *educare* pochází z kořenů znamenajících „vedení ven“ nebo „vedení vpřed“ s možnými implikacemi vývoje vrozených schopností a rozšířených horizontů. V obecné pedagogice a didaktice se *edukace*⁶ užívá jako synonymum termínu *vzdělávání*, resp. *vzdělávací proces* a jako vhodný ekvivalent angl. *education*, slovensky *edukácia*. *Edukační procesy* jsou všechny takové činnosti, při nichž se nějaký subjekt učí, obvykle za působení (přímého nebo zprostředkovaného) jiného subjektu, který vyučuje, instruuje. Edukační procesy jsou různého druhu podle toho, jaký stupeň internacionality (záměrnosti) a řízení se v nich uplatňuje. Ve školách a jiných institucích formálního vzdělávání probíhají edukační procesy s vysokým stupněm internacionálního učení a to vnějškově řízeného.⁷

---

³Lektor: a) pedagogický pracovník, zejména vysoké školy; b) odborník řídící a realizující různé formy vzdělávání dospělých; PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*, 2003, s. 113.

⁴PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*, 2002, s. 11.

⁵KLIMEŠ Lumír. *Slovník cizích slov*, 2005, s. 140.

⁶PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*, 2003, s. 53.

⁷PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*, 2003, s. 53-54.

V dnešní době se pod pojmem vzdělávání může skrývat mnoho druhů činností, a také přináší různé výsledky v různých oblastech podle toho, jak se vyvíjí věda a poznání. Progresivní vývoj nutí dospělé jedince - odborníky různých oborů a rezortů se neustále vzdělávat. Nyní následuje krátký historický popis vývoje obsahu vzdělávání, které ve svém průběhu dosahuje převratných změn.

Pedagogické myšlení v evropských tradicích se začalo vyvíjet už v antickém Řecku – jako součást filosofie a politiky (příprava občana) a později bylo i součástí teologie. Obsahová stránka vzdělávání byla určena studiem aritmetiky, geometrie, astronomie, musiky (kvadrivium) spolu se studiem gramatiky, rétoriky, dialektiky (trivium) a s tělesnou výchovou. Antika si kladla otázku, proč je něco právě tak, zda věci nemohou být jiné a hlavně jestli nelze věci vylepšit (harmonie celistvé osobnosti spojující stránku tělesnou i duševní).

V době středověku byla vytvořena koncepce vzdělávání, která byla založena na náboženství – citování náboženských textů, velké nároky byly kladeny hlavně na paměť.

V dobách renesance a humanismu (13-16. století) je obsahem vzdělávání hlavně latina a studium antických autorů. Zásadní obohacení pedagogického myšlení přichází v 17. století s J. A. Komenským, je to první systematický pokus o efektivitu vzdělávání, zprostředkování vědění. Komenský je zakladatelem moderního didaktického myšlení, ve svém díle *Velká didaktika* usiluje o snahu propojení teorie a praxe ve vzdělávání.

V 18. století, v době osvícenství, které věřilo v rozum, poznání, vědění a vědu, zde oproti starověku a středověku, své postavení v procesu vzdělávání ztrácí církev; a v tomto období vznikají první encyklopedie. Výchova se začala považovat za účinný nástroj pro rozvoj a emancipaci jednotlivce i společnosti (vzniká povinné státní školství).

V dalších obdobích se vzdělání začíná diferencovat, vznikají různé druhy gymnázií. Vzdělávání ovlivňuje neustále se zdokonalující technika a rozvoj vědy a tudíž rostou nároky na úroveň vzdělanosti veškerého obyvatelstva.⁸

V nové době se začaly rozlišovat druhy vzdělávání podle důrazu na odlišný charakter poznatků. Vydělilo se vzdělávání *obecné, odborné a polytechnické, vzdělávání teoretické*

---

⁸ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*, 2007 a BENEŠ, Milan. *Andragogika*, 2008

a *praktické*, vzdělávání materiální a formální atd.; a ani současná doba zcela nepřekonala tuto diverzifikaci – v pojetí všeobecného vzdělání se střetává pojetí encyklopedické s pojetím biologicko-psychologickým a sociologickým.⁹

Odborný pedagogický slovník pojem vzdělávání nazývá základním pojem pedagogické teorie a praxe, který je stále diskutovaný a nedostatečně ujasněný. Lze rozlišit tyto významy:

1. *Osobnostní pojetí* – vzdělání se chápe jako součást socializace jedince (kognitivní složka vybavenosti jedince).
2. *Obsahové pojetí* – vzdělání je zkonstruovaný systém informací a činností, které jsou plánovány v kurikulu různých škol a vyučovacích předmětů a realizovány ve výuce.
3. *Institucionální pojetí* – vzdělávání je společensky organizovaná činnost zabezpečovaná institucí školství, formálního vzdělávání, celoživotního učení aj. (úrovně, stupně a druhy).
4. *Socioekonomické pojetí* – vzdělávání je chápáno jako jedna z kategorií, které charakterizují populaci (skupiny obyvatelstva, společnost).
5. *Procesuální pojetí* – vzdělání, vzdělávání je proces, jimž se realizují stavy jedince a společnosti ve smyslu pojetí předchozích bodů 1-4.¹⁰

1.2 Učení a základní druhy učení

Učení je považováno za jeden z autoregulačních mechanismů, na jejichž základě se formuje vědomí, chování a osobnost jedince a plní funkci aktivního vyrovnávání se s životním prostředím přírodním i společenským. *Učení* může být definováno *jako rozvoj*, který vede k přetrvávající a efektivní změně v duševní činnosti a chování (*vědění i konání*). Učením dosahujeme změny – úsilí nastolit novou rovnováhu, která je však nemožná nebo neudržitelná. Přesto se nemůžeme přestat učit – kdo se neučí jako by nebyl – člověk, který zaostává v učení, upadá. Otázkou zůstává, jestli jsme schopni se učit (jak jedinci nebo společnost) a navíc dostatečně rychle.

---

⁹ MAŇÁK, Josef a kol. Vybrané kapitoly z obecné didaktiky, 1999, s. 6

¹⁰ PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*, 2003, s. 292.

Bez učení by lidský život nebyl možný – učení je podmíněno vnějšími změnami prostředí a je provázáno vnitřními změnami v psychice lidí:

- Užší pojetí učení – děj je omezován jen na školu (osvojování vědomostí, dovedností a návyků).
- Širší pojetí učení – proces získávání jakékoliv individuální zkušenosti a utváření jedince v průběhu života na základě vlivu osobní zkušenosti.
- Záměrné učení – učíme-li se s nějakým cílem, záměrem.
- Bezděčné učení – pouze tím, že člověk vykonává určitou činnost (při hře, sportu, při práci).¹¹

Obr. 1 Procento uchovaného vědění při různých činnostech (Zdroj: Slavík 2012)¹²

1.2.1 Druhy učení a jeho efektivita

V zásadě můžeme rozlišit dva druhy učení – spontánní a záměrné (organizované). Pozornost je zaměřena především na organizované učení se, které je reprezentované vzděláváním. Ty nejdůležitější věci pro život (řeč, vytváření vztahů, otevřenost novému atd.) se učíme spontánně, ale jak nám spontánní učení rozšiřuje naše obzory, dáváme mu směr zaměřený organizovaným učením. I v práci se řadu věcí učíme spontánně.

¹¹ URBANOVSKÁ, Eva. *Sociální a pedagogická psychologie*, 2006, s. 43.

¹² SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika*, 2012,

Obr. 2 Dva základní druhy učení (Zdroj: Hroník, 2007)

Podle Urbanovské¹³ má lidské učení mnoho rozmanitých forem:

1. Učení podmiňováním

Vytváření podmíněných reflexů, které po určité době vyhasínají - reakce strachu a úzkosti při spatření bílého pláště, psa apod. Do této kategorie zařazujeme i učení napodobováním (na základě pozorování někoho jiného).

2. Senzomotorické učení

Utváření a rozvíjení senzomotorických dovedností; má trvalý charakter. Rozvíjejí se při tom schopnosti a procesy názorného poznávání (pohybové činnosti – sportovní, pracovní, psaní, kreslení apod.).

3. Učení poznatkům

Osvojování vědomostí z různých vědních oborů i běžného života. Významnou funkci při tomto učení má paměť, ale i kognitivní procesy.

4. Učení metodám řešení problémů

Samostatné řešení problémů na základě odhalování vztahů mezi předměty, jevy a situacemi a zjištění principů jejich uspořádání. Při tomto učení se rozvíjí intelektové dovednosti a schopnosti, zejména tvořivé myšlení.

5. Sociální učení

Osvojování sociálních dovedností, formování motivů a charakteru. Jedná se o učení sociální komunikací, interakcí a percepceí.

---

¹³ URBANOVSKÁ, Eva. *Sociální a pedagogická psychologie*, 2006, s. 43.

Jednotlivé druhy učení a jeho výsledky jsou *navzájem spojeny* – v jedné činnosti a v jedné situaci mohou probíhat různé druhy učení. V rámci skupinového řešení problému si osvojujeme řadu vědeckých poznatků, a zároveň rozvíjíme své sociální dovednosti.

Efektivita učení není u všech lidí stejná a průběh učení je tudíž ovlivňován mnoha faktory:

Vnější činitelé

- učivo, zvláštnosti učebního předmětu nebo osvojování činnosti,
- učitel, jeho metodické vedení, vztah k žákovi,
- užší sociální prostředí – rodina, škola, vrstevníci, emocionální klima,
- technické a organizační podmínky,
- osvětlení, teplota atd.
- širší sociální prostředí.

Vnitřní činitelé:

- tělesné a zdravotní předpoklady,
- psychické předpoklady – vlastnosti osobnosti,
- přítomný psychofyzický stav – pozornost, nálada, únava,
- vědomosti a dovednosti dříve utvořené,
- motivace,
- styl učení (kognitivní styl a metoda učení).¹⁴

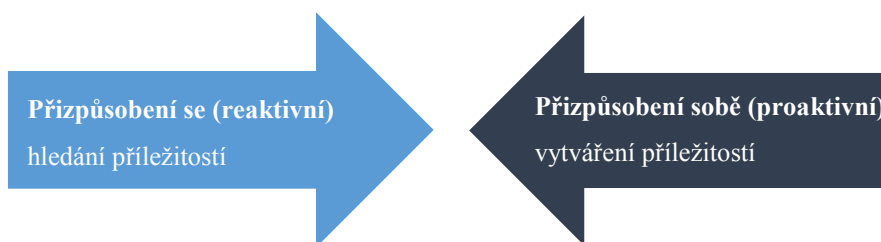
Kombinace a vzájemné ovlivňování těchto činitelů – kumuluje, neguje či kompenzuje výskyt jednoho a vyvolává působení dalších. Na základě zkoumání a analýzy procesu učení a činitelů působících při tomto procesu byly formulovány *obecné zákony učení*: mezi základní zákony patří – *zákon opakování* (jedna ze základních podmínek učení), *transferu* (člověk je ovlivněn minulou zkušeností), *motivace a zákon zpětné vazby* (účinku, efektu).

---

¹⁴ URBANOVSKÁ, Eva. *Sociální a pedagogická psychologie*, 2006, s. 45.

1.2.2 Funkce učení

Učení zahrnuje nejen *vědění, ale i konání*. Všichni máme potřebu ve světě se nejen lépe pohybovat, ale i lépe se v něm orientovat. *Učení se je změna*, která má dvě různé kvality přizpůsobení se (reaktivní) a přizpůsobení sobě (proaktivní).¹⁵

Obr. 3 Funkce učení (Zdroj: Hroník, 2007)

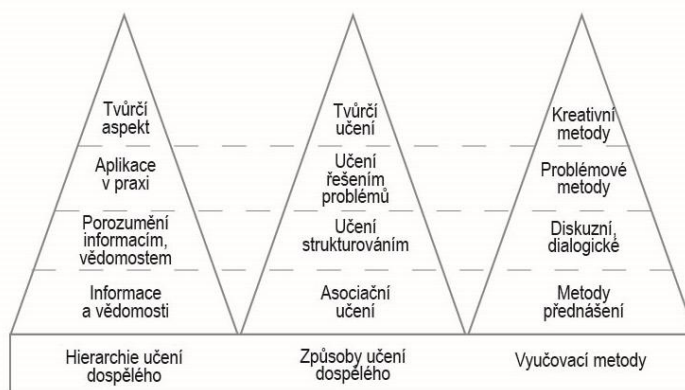
U obou základních funkcí učení je třeba přesáhnout rámec uvažování „buď – anebo“. Když vytváříme rozvojové (vzdělávací) programy je třeba brát v úvahu obě uvedené funkce. Nelze vytvořit program jen na proaktivním přístupu.

Reaktivní přístup zabezpečuje flexibilitu lidí a školícího subjektu na měnící se podmínky. *Proaktivní přístup* je zaměřen na vytváření příležitostí. Učením si lze osvojit i mnohé prvky tvořivosti, jako například schopnost vidět problémy (senzitivita), schopnost pružné změny úhlu pohledu na věc (flexibilita), schopnost navrhovat více řešení (fluence), schopnost nezávislosti myšlení (originalita), smysl pro detail (elaborace). Použitím vhodných metod a postupů je možné rozvíjet a posilovat řadu tvořivých schopností.¹⁶

---

¹⁵ HRONÍK, František. *Rozvoj a vzdělávání pracovníků*, 2007, s. 30.

¹⁶ MAŇÁK, Josef a kol. *Vybrané kapitoly z obecné didaktiky*, 1999, s. 63.

Obr. 4 Vyučování a učení jako kreativní proces (Zdroj: Mužík, 2004)¹⁷

1.2.3 Styl učení a kognitivní styl

Každý jedinec, má-li možnost, volí si takové způsoby učení, které jsou pro něj nejúčinnější a nejspolehlivější – vytváří si *specifický styl učení*. Svě styly si člověk zpravidla neuvědomuje, systematicky analyzuje a promyšleně zlepšuje – jemu připadají samozřejmé, běžné a jemu vyhovující. Přesto je v závislosti na povaze konkrétního učiva a úkolu mění (když se učíme dějiny literatury, určitě požíváme jiné metody než při procvičování příkladů z matematiky).

Styl učení zahrnuje řadu složek, které se vzájemně podmiňují: vedle složky poznávací (kognitivní), je to složka motivační, emocionální a sociální, vliv vnějších a vnitřních podmínek a složka autoregulační.

Od pojmu styl učení je nutné odlišit pojem kognitivní styl. *Kognitivní styl* je charakteristický způsob jak lidé organizují a řídí své zpracovávání informací a zkušeností. Pojem styl učení bychom mohli v tomto smyslu chápat jako pojem nadřazený pojmu kognitivní styl a metoda učení. Metoda učení žáka by měla odpovídat zvláštnostem jeho kognitivního stylu.

Mareš (1998)¹⁸ říká, že je možné chápat kognitivní styly jako speciální složku stylů učení. Složku, která je převážně vrozená, obtížně ovlivnitelná. Každý jedinec přijímá a zpracovává

¹⁷ MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*, 2004, s. 40.

¹⁸ MAREŠ, Jiří. *Styly učení žáků a studentů*, 1998.

informace jiným způsobem. Získané informace, které si chce uchovat v paměti, zpravidla strukturuje do logických a smysluplných celků – ale to už bychom přecházeli do obecné psychologie, do kapitoly myšlení.

1.3 Motivace

Jestliže chceme porozumět chování lidí a umět možné chování předvídat do budoucnosti, pak se také samozřejmě ptáme – co chtějí, oč jim jde, co je zajímavá nebo také čeho se bojí; ptáme se na jejich motivaci. Lidé se vždy zajímali o pohnutky vlastního chování i chování druhých – nejde jen psychologické zkoumání, ale o běžný život, ve kterém si stále klademe otázky po důvodech a příčinách.

Proces *motivace* není jednoduchý – každý člověk je motivovaný jinak a nemůžeme aplikovat jeden způsob motivace na celou populaci, proto je potřebné hledat ten správný způsob, který přinese užitek jak organizaci, tak i zaměstnanci.¹⁹ Pro život člověka, jako zaměstnance je velmi důležitá motivace proč pracovat právě v této profesi a v této firmě a proč vykonávat právě tuto činnost. Armstrong považuje z mnoha teorií motivace, jako jednu z nejvýznamnějších, *teorii instrumentality*, tzv. cukr a bič (odměna nebo trest), dále *teorii zaměřenou na obsah motivace* (uspokojování vlastních potřeb zaměstnance) a *teorie zaměřené na proces* (očekávání, cíle, vnímání spravedlnosti).

Motivace je odvozena od latinského slova *motio* (pohyb, síla, vášeň) nebo také *moveo, movere* (*hýbám, hýbatí se*) – tato slova mohou vyjadřovat hybné síly lidského chování; a jedná se tedy o souhrn hybných činitelů, které vedou jedince k tomu, aby něco vykonal – nebo taky nevykonal (je to něco co nás nutí chovat se určitým způsobem).

V pedagogickém slovníku²⁰ i slovníku cizích slov²¹ je motivace vyložena jako dynamicky uspořádaný soubor vnitřních faktorů, které ve formě aktuálních, či trvalých pohnutek k chování (jednání) podněcují člověka k činnosti a usměřují ji.

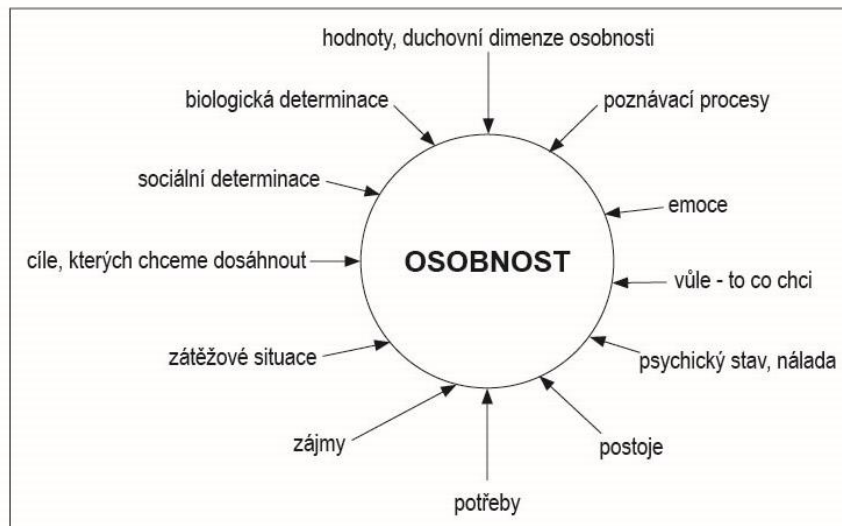
---

¹⁹ ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů*, 2007.

²⁰ PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*, 2003, s. 127.

²¹ KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*, 2005, s. 480.

Pojem motivace je velmi široký a zahrnuje v sobě pojmy, jako jsou snažení, chtění, touha, tendence, přání, očekávání, tlak, tenze apod. Lidé často za stejných okolností jednájí různě. Proces motivace je podstatný v tom, že zaměřuje lidské chování a aktivizuje člověka a v tomto procesu je velké množství motivačních činitelů (motivační síly).

Obr. 5 Motivační síly (činitelé), (Zdroj: Mužík, 200)²²

Motivy jsou faktory, které aktivizují lidské chování, zaměřují je na určitý cíl a v tomto směru je udržují po určitou dobu – takto navozené jednání směřuje k uspokojení určité potřeby. *Motivy mají základní vlastnosti*, kterými jsou *směr* (zaměření aktivity), *intenzita* (míra vynaloženého úsilí k dosažení cíle) a *délka* (trvání této činnosti)²³.

Motivy jednání vycházejí z lidských potřeb a emocí a usměrňují lidskou činnost, aby vedla k odstranění rozporu, konfliktu a k uspokojení potřeby nebo ke splnění úkolu.

²² PLEVOVÁ, Irena, *Kapitoly z obecné psychologie*, 2006, s. 68.

²³ NAKONEČNÝ, Milan. *Encyklopedie obecné psychologie*, 1997, s. 108.

1.3.1 Motivace v učebním procesu

Motivace tvoří jednu z *podmínek učení*, jestliže chybí žákům dostatečná motivace, jsou nepozorní, nemají zájem o vyučování, vyrušují a jejich studijní výsledky neodpovídají vynaloženému úsilí (proto je třeba se zabývat otázkou jak jedince motivovat k učení).

Motivaci můžeme obecně vymezit jako souhrn činitelů podněcujících, směřujících a udržujících aktivitu (chování, jednání) člověka, která ve vztahu k učení je tvořena složitým systémem různých potřeb, citů a hodnotových orientací včetně dílčích motivačních momentů (mění se s věkem, nabýváním zkušeností, změnou postojů, cílů atd.). O motivaci hovoříme jako o *vnější* a *vnitřní*, a často vzniká na základě *kombinace obou*:

- *Vnější motivace* je dána působením *icentiv* – vnějších podnětů, jevů a událostí, které jsou s danou událostí spojeny nepřímo, ale mají schopnost aktualizovat některou z vnitřních potřeb člověka.
- *Vnitřní motivace* – člověk je tím více motivován, čím těsněji je dané učivo spojeno s jeho zájmy, vnitřními potřebami a hodnotami.

K učení je vnitřní motivace účinnější než vnější. Z hlediska *fází učebního procesu* rozlišujeme motivaci *počáteční* (vzbuzení aktivity jedince na počátku učebního procesu), *průběžnou* (udržení či posílení motivace v průběhu učení) a *výslednou* (posílení nebo oslabení celkové motivace po dosažení úspěchu či neúspěchu).²⁴

Úroveň motivace je ovlivňována faktory, jako jsou – novost situace (vše co je nové nás přitahuje), aktivita člověka, dosažení úspěchu (toužit po úspěchu je přirozené), sociální prostředí (kladné hodnocení rodičů, kamarádů, učitele), tendence k dokončení úkolu, předchozí žákovy činnosti a zkušenosti, zájmy, vytyčení cíle, životní cíle, aplikace odměny a trestu. Motivace k učení může být negativně ovlivněna, pokud se danou činností (předmětem) zabýváme příliš intenzivně – bez přestávek, anebo dlouhou dobu. To pak může dojít k přesytení a ztrátě zájmu činností (předmět) – také opakované neúspěchy odrazují od učení, velmi rušivě mohou působit osobní problémy člověka.

---

²⁴ ²⁴ URBANOVSKÁ, Eva. *Sociální a pedagogická psychologie*, 2006, s. 53.

2 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Kapitola je věnována teoretickému vymezení hlavních pojmů vzdělávacích aktivit dospělých. Další vzdělávání dospělých představuje druhou etapu celoživotního učení nastupující po ukončení školního vzdělávání a vstupu jedince na trh práce.

Andragogický slovník charakterizuje *dospělost* zjednodušeně jako období vrcholu zrání jedince. Na rozdíl od předchozího vývoje mají na člověka v tomto období větší vliv sociální vlivy. Období dospělosti by mělo být obdobím životní stabilizace a hlavními životními zájmy je rodina, zaměstnání, ustálené zájmy a záliby, touha po pohodlí a určitém životním standardu.²⁵

Termín *vzdělávání dospělých* pokrývá širokou oblast edukačních procesů (učení dospělých osob a na ně zaměřené vyučování), a institucí, programů, způsobů řízení a podpůrných aktivit tvořících dohromady systém zabezpečující jiné než formální vzdělávání.²⁶

Učení dospělých (adult learning) zdůrazňuje větší svobodu osobnosti, pocit nezávislosti a víru ve vlastní schopnosti (je chápáno jako další vzdělávání osob produktivního i postproduktivního věku). Člověk je schopen podle průběhu svého aktivního profesního života se rozhodovat, jestli dá přednost formalizovanému vzdělávání (kurzy, rekvalifikace) nebo vlastnímu individuálnímu učení. Osobnost člověka je převážně produktem učení, a čím více člověk v rámci svého dalšího vzdělávání na sobě pracuje, tím je jeho pozice na trhu práce pevnější, též se upevňuje jeho zdravé sebevědomí i psychické zdraví. V souvislosti s výše uvedeným je používán i pojem *připravenost k učení* – ta u dospělého začíná s pocitem nebo vědomím rozdílu mezi současnými vědomostmi a dovednostmi, a tím co by měl vědět a umět – je to motiv ke snaze tento rozdíl odstranit (schopnost poznat sebe samého, posuzovat se a provádět sebekritiku).

Podle Palána²⁷ je vzdělávání dospělých charakterizováno jako proces cílevědomého a systematického zprostředkování, osvojování a upevňování schopností, dovedností, návyků, hodnotových postojů a společenských forem jednání a chování osob, jež ukončili školní vzdělávání a přípravu na povolání a vstoupily na trh práce.

---

²⁵ PRŮCHA, VETEŠKA. *Andragogický slovník*, 2012 s. 79.

²⁶ PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*, 2003, s. 300.

²⁷ PALÁN, Zdeněk. *Výkladová slovník vzdělávání dospělých*, 1997 s. 30.

Celoživotní učení představuje zásadní koncepční změnu pojetí vzdělávání, kdy všechny možnosti učení jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a čtené přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života.²⁸

Základnou pro celoživotní učení je vysoce kvalitní základní a všeobecné vzdělání, které by mělo zajistit, že se člověk „naučí učit se“ a že bude mít k učení pozitivní postoj. Následuje počáteční odborné vzdělání a příprava, která by měla vybavit člověka novými dovednostmi založenými na znalostech. Součástí počátečního vzdělávání je také terciální vzdělávání, které zahrnuje široký sektor vzdělávací nabídky následující po maturitní zkoušce. Počáteční vzdělání probíhá v mladém věku a může být ukončeno kdykoliv po absolvování povinné školní docházky vstupem na trh práce se záměrem začlenit se mezi ekonomicky aktivní obyvatele. Do andragogické didaktiky²⁹ se také dostal pojem *lidský kapitál* – představuje nejen osvojené vědomosti, dovednosti a návyky člověka, ale také schopnost tyto využívat v profesní praxi pro účely zaměstnání nebo mimo něj. Důležitou součástí lidského kapitálu je akumulace jednotlivých prvků (schopnost učit se).

Další vzdělávání podle Somra³⁰ probíhá po prvním vstupu vzdělávajícího na trh práce:

- Odborné vzdělávání zaměřené na rozvoj kompetencí důležitých pro uplatnění v pracovním životě.
- Profesní vzdělávání (profesní příprava) zaměřené na získání vědomostí, rozvíjení dovedností a kompetencí (rozvoj) pro výkon konkrétního povolání (výcvik).
- Občanské vzdělávání vytváří širší předpoklady pro kultivovanost člověka a jeho aktivní účast ve společenském a politickém životě.
- Zájmové vzdělávání kultivuje člověka na základě individuálních zájmů, umožňuje mu seberealizaci ve volném čase.

Člověk se učí v každém období svého života a Löwe³¹ uvádí pět faktorů způsobilosti učit se:

- kapacita vzdělanosti,

---

²⁸ PALÁN, Zdeněk. *Výkladová slovník vzdělávání dospělých*, 1997 s. 30.

²⁹ MUŽÍK, Jaroslav, *Didaktické principy, formy a metody vyučování a učení dospělých*, www.e-univerzita.cz/muzik.

³⁰ PROCHÁZKA, M. a Miroslav SOMR. *Kapitoly z didaktiky vzdělávání dospělých*, 2008

³¹ LÖWE, Hans. Úvod do psychologie učení dospělých, 1987 s. 183.

- snadnost učení,
- stálost naučeného,
- zainteresovanost na učení,
- intenzita učení, označované také jako svědomitost nebo ochota k učení.

Věk není překážkou v učení – osvojování si poznatků, činností a vytváření nových vědomostí a intelektuálních dovedností. Tato schopnost učit se je u dospělých více než věkem ovlivněna především dosaženou úrovní vzdělání, druhem profese, rodinnými a sociálními poměry. Výsledek učení u dospělých mohou ovlivňovat vnitřní a vnější podmínky člověka.

Mezi vnitřní podmínky patří:

- individuální předpoklady dospělých,
- konkrétní podmínky účastníků ke studiu a sebevzdělávání,
- životní a pracovní zkušenosti,
- motivace,
- paměť.

Mezi vnější podmínky patří:

- učební prostředí, v němž probíhá vzdělávací proces,
- organizace učení,
- čas,
- vztahy mezi studenty,
- vztahy mezi lektory a studenty.

Mužík³² též uvádí přehled příznivých a nepříznivých vlivů na průběh vyučování a učení dospělých a dochází k závěru, že ontogeneticky podmíněné předpoklady ke studiu většinou nemají záporný vliv na studium. Dovednost učit se, považuje za důležitější než psychicky zvládat situace, kdy musí dospělý jedinec studiu přizpůsobovat osobní život – režim využívání svého volného času. Aktualizovat znalosti po uplynutí určité doby od studia – zvyšování kvalifikace, rekvalifikace, zájmové studium, vzdělávání osob s tělesným postižením; zde se mohou na člověka působit všechny vzdělávací instituce, které nabídnou kvalitní produkt, reflektující aktuální potřeby jednotlivce, jako např. Školský zákon 561/2004 Sb. umožňuje

---

³² MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*, 2004.

realizovat studijní programy středních škol a vyšších odborných škol také i formou distančního studia (§25 formy studia).

2.1 Vysokoškolské distanční studium

Distanční forma studia je určena především dospělým, psychicky vyzrálým osobám, které jsou velmi vysoko motivovány pro toto studium a umí si tuto motivaci neustále udržovat. Vysokoškolské distanční studium současný vysokoškolský zákon (č. 111/1998 Sb., ve smyslu jeho pozdějších novel) nejen umožňuje, ale staví tuto formu studia na stejnou úroveň s formou prezenční (§44 Studijní program). Je to cesta pro získání vysokoškolského stupně vzdělání těm, kteří v minulosti z různých důvodů nemohli nebo nechtěli studovat, a vysoké školy mají možnost rozšířit své vzdělávací aktivity.

V České republice zajišťuje akreditaci vysokoškolských vzdělávacích programů Akreditační komise, která je zcela nezávislá a její členy jmenuje vláda. Pro rekvalifikační programy pracuje na MŠMT další akreditační komise a samotnou akreditací procházejí kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (Akreditační komise MŠMT pro DVPP).

2.2 Vzdělávání osob s handicapem

Jsou některé typy tělesných postižení, kdy může studující obtížně realizovat prezenční výuku, a řízené samostudium mu umožňuje získat v rámci svých schopností určité úrovně vzdělání. Tak se zvyšuje jeho potencionální možnost zaměstnat se a samostatně se uplatnit ve společnosti.

Každý studijní program (produkt), který má kvalitně připravenou realizaci formou distančního studia, pomáhá tělesně handicapovaným osobám v zařazení do studia a je příspěvkem k podpoře společenského uplatnění handicapovaných osob. Distanční formou studia lze také řešit různé typy sociálního handicapu – v této souvislosti se objevuje jako cílová skupina ženy na mateřské dovolené. Návrat do práce, pro ženy, která pečují několik let o své děti, bývá složitý a ony tak často ztrácejí možnost zaměstnanosti ve svém oboru.

2.3 Oblast profesního vzdělávání

Další odborné vzdělávání je chápáno jako předpoklad osobní a společenské prosperity. Životní fáze člověka jsou spojeny i s intenzivním profesním růstem a vzdělávání znamená především další profesní vzdělávání, kterým jedinec doplňuje a aktivizuje vzdělání dosažené prostřednictvím počátečního vzdělávání.³³

Rozvoj pracovníků v organizaci nutně vychází z *podnikové filozofie*, je ovlivňován *strategií a kulturou organizace* ve firemním měřítku, *systémem školství a kvalitou pracovní síly* – v národním měřítku, ale i *globálními vlivy* – politika Evropské unie v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti. Podle Armstronga³⁴ můžeme definovat pojem rozvoj pracovníků jako „poskytování příležitostí k učení, rozvoji a odbornému vzdělávání (výcviku) za účelem zlepšování individuálního, týmového i podnikového výkonu“.

V nejúspěšnějších firmách prolíná rozvoj pracovníků mnoho položek v jejich hodnocení např. firemní kultura, vzdělávání a rozvoj pracovníků, pracovní prostředí, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, odměňování zaměstnanců, zaměstnanecké výhody, sponzoring, podporu regionu atd., neváže se jen ke vzdělávání a rozvoji pracovníků.³⁵

Pro oblast *profesního vzdělávání dospělých* jsou důležité tři pojmy – *profesní příprava*, *profesní rozvoj a výcvik*.

Profesní příprava – vyučování a učení směřující k tomu, aby člověk svoji profesi vykonával lépe, aby získal odborné kompetence k pracovním činnostem.

Profesní rozvoj – procesy zaměřené na získání vědomostí, znalostí, dovedností, návyků a postojů, které mohou být požadovány z hlediska budování individuální pracovní kariéry člověka a z hlediska dosahování cílů podnik (organizace) a celé společnosti.

Výcvik – specifický druh výuky umožňující osvojení motorických, senzomotorických či intelektuálních dovedností, žádoucích profesních návyků a vytváření adekvátních postojů k pracovním činnostem.

---

³³ BENEŠ, Milan. *Andragogika*, 2008, s. 120.

³⁴ ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů*, 2007.

³⁵ EGER, Ludvík. *Technologie vzdělávání dospělých*, 2005 s. 13.

Dokumenty Evropské unie rozeznávají tři hlavní podoby vzdělávání, a to *formální vzdělávání*, *neformální vzdělávání* a *informální učení*. Až dosud dominovalo formální vzdělávání – ovlivňovalo způsoby, jimiž jsou vzdělávání a odborná příprava poskytovány, ale i představy lidí o tom co je to učení. Kontinuita celoživotního učení nám představuje *neformální vzdělávání* a *informální učení*.³⁶

2.3.1 Formální vzdělávání

Formální vzdělávání se realizuje ve vzdělávacích institucích s určitým stupněm vzdělávání. Nejtypičtějším z nich je systém, jehož základní elementy vytváří základní, střední, odborné a vysoké školství. Absolvent tohoto typu vzdělávání získá certifikát – výuční list, maturitní vysvědčení, vysokoškolský diplom apod.

2.3.2 Neformální vzdělávání

Toto vzdělávání se realizuje mimo formální vzdělávací systém se získáním vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou jedinci zlepšit jeho společenské i pracovní uplatnění. Jedná se o soubor vzdělávacích aktivit zájmového a kulturního vzdělávání, komunálního vzdělávání, patří sem zdravotní kampaně apod. Je zaměřeno na určité skupiny populace a mohou jej organizovat různé instituce např. podniky, kulturní zařízení, nadace, kluby apod. Vzdělávání je orientováno do různých oblastí – zdravotnictví, výpočetní technika, jazykové dovednosti, oblast umění a je organizováno formou přednášek, kurzů, školení, jejichž cílem vzdělávání je poznání a řešení potřeb a problémů frekventantů, ne však formální kvalifikace.

2.3.3 Informální učení

Informální učení je neorganizované, nesystematické a institucemi nekoordinované. Je to získávání poznatků, dovedností, zkušeností a postojů z každodenního života, z prostředí, z kontaktů s lidmi, z komunikace v rámci rodiny, s přáteli nebo kolegy. Člověk je může získat

---

³⁶ MUŽÍK, Jaroslav, *Didaktické principy, formy a metody vyučování a učení dospělých*, www.e-univerzita.cz/muzik.

z práce nebo každodenní činností, kterou se zabývá ve volném čase, při cestování, četbě, sledování televize, návštěvou kulturních akcí apod. Je jistě mnohem důležitější co člověk umí, zná a dovede, jak to využívá ve svém životě a v práci než to, jakou cestou tyto kompetence získal.³⁷

2.3.4 Podnikové vzdělávání

Vzdělávání a vývoj pracovníků v organizaci vychází z jejich cílů, strategie a je plánováno na základě identifikace vzdělávacích potřeb. S vlastní realizací vzdělávání musí být spojena odpovědnost za vzdělávání a také monitoring a kontrola vzdělávání. Podnikové vzdělávání je orientováno na problém, na akci, na výkon a trvalý rozvoj. Mělo být orientováno také na zisk, tj. vzděláním musíme buď snižovat náklady, nebo zvyšovat produktivitu a to způsobem, který lze kvantifikovat – což je v oblasti vzdělávání komplikované.³⁸

Interní vzdělávání:

- interní školení, zácvik nového zaměstnance (mentorování, koučování),
- trénink na pracovišti (zavedení nového zařízení),
- přednáška, seminář o nových trendech v oblasti zaměření pracovníků,
- týmovou výměnu zkušeností, rotací na pracovních pozicích,
- realizací interního projektu, studium různých interních zdrojů a samostudium.

Externí vzdělávání:

- účast na externích školeních, účast na workshopech a konferencích,
- účast na exkurzích a praxe v jiných organizacích.

Interní a externí vzdělávání může mít podobu kvalifikačního i rekvalifikačního vzdělávání popř. normativního školení (vzdělávání vyplývající z obecně platné normy, licence apod.). Při výběru vzdělávání bereme v úvahu efektivitu nákladů, čas, potřebný obsah programu, vhodnost zařízení, schopnosti školitele, schopnosti uchazeče a jeho motivaci (vnitřní nebo vnější) nebo motivu vzdělávat se.³⁹

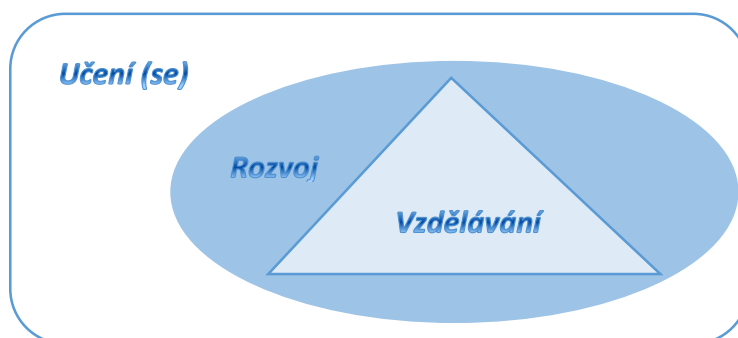
³⁷ ZLÁMALOVÁ, Helena. Úvod do distančního vzdělávání, 2001.

³⁸ EGER, Ludvík. Technologie vzdělávání dospělých, 2005 s. 51-53.

³⁹ EGER, Ludvík. Technologie vzdělávání dospělých, 2005 s. 59.

3 DISTANČNÍ STUDIUM

Distanční forma vzdělávání se v České republice začala postupně uplatňovat a rozvíjet počátkem posledních desetiletí minulého století. *Distanční studium* je sledováno a koordinováno vzdělávací institucí v tzv. *celoživotním vzdělávání (CŽV)* – v *dalším vzdělávání dospělých*. Předností této formy vzdělávání je její *efektivita a kvalita*, ovšem s podmínkou velmi náročného a dokonale didakticky připraveného studia s komplexní podporou studujícího. Vzdělávaný má k dispozici *individuálního pedagoga – tutora*⁴⁰ a podle potřeby je *samostudium* doplňováno nepovinnými prezenčními setkáními tzv. *tutoriály*. Rozsah těchto tutoriálů je závislý na mnoha okolnostech – především na rozsahu dovedností části studia. Díky nástupu moderních informačních a komunikačních technologií (ICT), vzdělávání on-line⁴¹, představuje progresivní formu v distančním vzdělávání, které lze pomocí LMS⁴² zároveň spravovat a řídit.

Obr. 6 Vztah učení, rozvoje a vzdělávání (Horník, 2007 s. 31)

⁴⁰ Tutor (někdy také mentor) v češtině odpovídá termín poradce či konzultant – nejbližší pomocník studujícího; je najímán vzdělávací institucí pro řízení studujících v určitém modulu; stará se průběžně o skupinu asi 20 studujících, pomáhá jim při studijních obtížích, ale nevyučuje; vede semináře (tutoriály), jsou-li indikovány; průběžně konzultuje se studujícími dle jejich potřeby; hodnotí průběžné práce. Monitoruje studijní pokroky a upozorňuje na různé nedostatky daného studijního modulu. Tutoři jsou pro svoji práci vyškoleni a v průběhu studia jsou managerem kurzu monitorováni a hodnoceni (tutor je pedagogický pracovník) viz ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a e-learning*, 2008, s. 21.

⁴¹ On-line: vztahující se k činnosti funkční jednotky řízené přímo počítačem.

⁴² Learning Management System – řídicí výukový systém, aplikace řešící administrativu a organizaci výuky v rámci e-learningu. LSM /online/. Wikipedie /cit. 2014-02-12/. Dostupný na [www: http://cs. Wikipedia.org/wiki/Learning_Management_System](http://cs.wikipedia.org/wiki/Learning_Management_System).

3.1 Úvod do distančního vzdělávání

Pojmy *učení, rozvoj a vzdělávání* se vzájemně mohou prolínat (viz obr. 1). *Učení* je proces změny, který zahrnuje nové vědění i nové konání. Učíme se nejen organizovaně, ale i spontánně a pomocí učení je dosaženo žádoucí změny – rozvoje. *Rozvoj* obsahuje záměr, který je podstatou částí ohraničených a neohraničených rozvojových programů. *Vzdělávání* je organizovaný a institucionalizovaný způsob učení.⁴³ Distanční vzdělávání je specifická multimediální forma řízeného samostudia, která je vhodná pro vzdělávání dospělých. Potřeba distančního vzdělávání (DiV – anglicky *distance edukations* – DE) vychází z nároků informační společnosti požadující, aby se lidé průběžně vzdělávali. Příležitostí pro účinnou realizaci celoživotního vzdělávání efektivní formou je využití informačních a komunikačních technologií, kde se ke slovu dostává distanční vzdělávání buď v tradiční podobě nebo on-line. Úspěšná realizace distančního vzdělávání vyžaduje vybudování komplexního systému podpory studia – organizace studia, studijní materiály, tutora (tutor – učitel, lektor nebo osobní konzultant v distančním vzdělávání) a osobní kontakt mezi tutorem (osobním konzultantem) a studentem. Tento systém se dá použít pro různé druhy vzdělávání – od krátkých kurzů až po graduální studijní programy a účastnit se jich může každý jedinec (většinou dospělé osoby) pokud umí na odpovídající úrovni samostatně studovat a dokáže být zodpovědný - chce dosáhnout cíle.

V evropských zemích se termín "distanční vzdělávání" používá již řadu let. Anglická terminologie byla dlouho nejednotná - *distance education, distance, learning, correpondence study, teaching at a distance, external studies, home study atd.* V roce 1982 došlo k obecné shodě a výběru nejlepšího termínu *distance education* (vzdělávání) a *distance learning* (studium). Oficiálně byl termín *distance education* přijat přejmenováním „Mezinárodní rady pro korespondenční vzdělávání“ UNESA (International Council for Correspondence Education – ICCE) na „Mezinárodní radu pro distanční vzdělávání (International Council for Distance Education – ICDE). Ve Francii se setkáváme s pojmy *formation a distance, enseignement a distance, télé-enseignem a ve Španělsku educación a distancia.* V německy mluvících zemích se užívá pojmu *Fernstudium* pro distanční vzdělávání na univerzitách a *Fefnununterricht*

---

⁴³ HRONÍK, František. *Rozvoj a vzdělávání pracovníků, 2007, s. 31*

pro neuniverzitní vzdělávání. S ohledem na délku termínu je časté používání ustálených zkratk:

- ODL (open and distance learning)
- EAD (enseignement a distance), FAD (formation a distance)
- DiV (distanční vzdělávání) – v českém prostředí se často v textu i mluveném projevu používá anglická zkratka ODL.

3.1.1 Distanční forma studia

Alternativou ke kontaktní formě vyučování je *distanční forma studia*. Jedná se o jistou formu dálkového vzdělávání, které nemá nic společného s dálkovým studiem (které známe z minulých let). Tato forma studia je založena na samostudiu a pro tento účel studující obdrží ve vzdělávací instituci ucelené studijní materiály tzv. studijní opory, které jsou speciálně připravené pro samostudium. Studující nemusí pracně shánět studijní materiály, protože studijní balíček je součástí kompletního vzdělávacího servisu. Studující má k dispozici svého pedagoga (tutora), má širokou administrativní a logistickou podporu vzdělávací instituce a hlavně možnost zvolit si své vlastní studijní tempo, které odpovídá jeho aktuálním studijním možnostem, znalostem a popř. praktickým dovednostem.

3.1.2 Kombinovaná forma studia

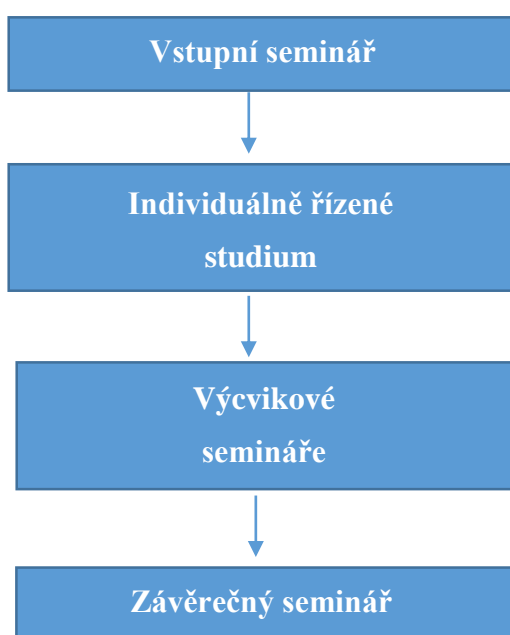
V ČR nastává velký rozmach kombinovaného studia po roce 1998, kdy se tato forma studia objevuje v zákonu o vysokých školách⁴⁴. *Kombinovaná forma studia* (viz obr. 2) je propojení prezenční a distanční formy studia, tam kde to vyžaduje jeho obsah, pedagogická náročnost, postupné tempo přípravy kompletního distančního studia. Velký podíl prezenční části studium komplikuje a také zdražuje. V literatuře se můžeme setkat s termínem *blended learning*, který označuje propojení prezenčního studia s *eLearningem*. Pojem *blended learning* nemá vymezené přesné hranice, slovo *blend* překládáme jako smísit, prolínat, spojovat, a tak kombinaci standardní prezenční výuky s *eLearningem* jej chápeme jako kombinovanou výuku.

---

⁴⁴ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách (vysokoškolský zákon), § 44 ods.

Je to forma studia, kdy distanční pasáže jsou realizovány pouze elektronickou formou ve speciálním elektronickém prostředí, např. kurzy poskytované prostřednictvím webových stránek v kombinaci s klasickou výukou ve vzdělávacím zařízení.⁴⁵

Kombinované studium má dnes mnoho podob, jednou z interpretací podle zákona o vysokých školách je spojení blended learningu a kombinované výuky. Schéma kombinovaného studia je možno orientačně prezentovat stručným popisem jednotlivých prvků jeho podoby, a to podle Mužíka⁴⁶ viz obr. 2.

Obr. 7 Schéma kombinovaného studia podle Mužíka (1998)

Vstupní seminář

- Úvod, obsahové představení kurzu, seznámení s organizací, upozornění na učební techniky (motivace, důvěra, diagnostika schopností ke studiu, návod k racionálnímu učení, příprava na výcvikové semináře a zkoušky, zařazení studia).

---

⁴⁵ ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a e-learning*, 2008.

⁴⁶ MUŽÍK, Jaroslav. *Andragogická didaktika*, 1998.

Individuálně řízené studium

- Specifické texty.
- Pročtení, orientace, studium po kapitolách, kontrolní úkoly, studium dalších kapitol, shrnutí, opakování, řešení zkušební úlohy.

Výcvikové semináře

- Někdy povinné, někdy fakultativní (1-3 dny).
- Vyhodnocení individuální studijní práce.
- Rekapitulace látky.
- Prohloubení poznatků.
- Praktická aplikace a aktivizující metody.

Závěrečný seminář

- Shrnutí
- Ověření
- Ukázky

3.2 Vzdělávání dospělých

Výuka dospělých zahrnuje kromě bezprostředního vyučování i cíle, obsah a prostředky a také výsledky výuky. Je celkem pro řídicí činnosti učitele a učení, které je aktivní činností studujícího. Učitel má roli řídicího subjektu a studující je v roli řízeného objektu. Palán říká, že vše co se odvíjí od pojmu vzdělávání dospělých nelze jednoznačně nahradit pojmem andragogika, který vymezuje ve svém pojmu vědu o výchově a vzdělávání dospělých pro vzdělávací praxi. V širokém pojetí ve smyslu péče o člověka lze teorii vzdělávání dospělých chápat jako pedagogiku dospělých.⁴⁷

Aktualizace znalostí po uplynutí delší doby od ukončení studia, doplňování nebo zvyšování kvalifikace, rekvalifikace, zájmové studium, vzdělávání osob s nějakým typem handicapu, který umožňuje daný obsah studia zvládnout atd., to je oblast pro vzdělávání dospělých a zde nachází uplatnění forma distančního studia. V tomto ohledu se mohou zapojit všechny

---

⁴⁷ PALÁN, Zdeněk, *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*, 1997.

vzdělávací instituce, které nabízí kvalitní vzdělávací produkt a také reflektují na aktuální potřeby jedinců a společnosti.

3.3 Distanční vzdělávání

Distanční vzdělávání má širokou administrativní a logistickou podporu vzdělávací instituce a také možnost každého zvolit si své vlastní tempo studia, které odpovídá jeho možnostem, znalostem i praktickým dovednostem. Studium je založeno na nabídce studijních možností, pružnosti sestav kurzů a možnostech snadno aktualizovat obsah i rozsah učiva.

Individuální výuka, která je méně závislá na učitelích má historii sahající do poloviny minulého století. V Anglii a ve Francii, vznikem poštovních služeb došlo k postupnému rozvoji korespondenční formy studia a ta se rozšířila i do dalších evropských států např. Německo a Rakousko-Uhersko. Ve 20. a 30. letech 20. století se rozvíjí mimo jiné kinematografie a rozhlasové vysílání, kde jsou v roce 1926 zařazeny první vzdělávací pořady do vysílání rádia Luxenbourg a v následujícím roce zahajuje vysílání těchto pořadů i Radiofonický institut v Paříži. Po 2. světové válce nastává rozvoj zejména profesního vzdělávání pomocí korespondenčních kurzů (Francie, Anglie, SRN). Počty studujících výrazně rostou a v 60. letech překročí hranici 100 000. Objevují se nové techniky záznamu zvuku i obrazu a začíná nová éra užití satelitů v telekomunikaci a tyto technologie pronikají do vzdělávání – vznik první otevřené univerzity – Open University ve Velké Británii. Současný stav ve vyspělých zemích je možné charakterizovat jako masové využití satelitních televizních a rozhlasových signálů a hlavně rozvoj internetu a počítačové vybavení otevřelo distančnímu vzdělávání ještě možnost interaktivity pro šíření vzdělávacích programů.

V České republice začala spolupráce s evropskými institucemi distančního vzdělávání po roce 1989, a od té doby je tzv. dálkové vzdělávání nahrazováno distančním.⁴⁸ Dochází k rozšíření spolupráce s institucemi zabývajícími se distančním vzděláváním v Evropě a za pod-

---

⁴⁸ EGER, Ludvík. *Technologie vzdělávání*, 2005, s. 35.

pory evropských vzdělávacích programů a vzdělávacích programů jednotlivých států Evropské unie zaměřených na státy střední a východní Evropy, vznikla i České republice řada bilaterálních projektů, které jsou zaměřeny na vznik a podporu distančního vzdělávání.⁴⁹

Alternativou ke klasickému kontaktnímu vyučování – prezenční formě studia je distanční forma studia. V odborné literatuře je mnoho různých vymezení nebo přímo definic distančního vzdělávání. Některé zdůrazňují geografické oddálení učitele od studujícího, jiné poukazují na časové oddálení procesu vyučování a procesu učení a také kladou důraz na využití moderních informačních a komunikačních technologií.

V Národním centru distančního vzdělávání definují distanční vzdělávání komplexně: „Distanční vzdělávání je multimediální forma řízeného samostudia, které je koordinováno vzdělávací institucí a v němž jsou vyučující res. konzultanti (tutoři) v průběhu vzdělávání trvale nebo převážně fyzicky odděleni od vzdělávaných. Multimediálnost zde znamená využití všech dostupných a účelných didaktických prvků a technických prostředků, kterými lze prezentovat učivo, komunikovat se studujícími, provádět průběžné hodnocení studijních pokroků a případně také hodnotit závěrečné výsledky studia. Aktuální a efektivní pomůckou distančního studia je eLearning“.⁵⁰

V Pedagogickém slovníku se píše: „e-learning označuje různé druhy učení podporovaného počítačem, zpravidla s využitím moderních technologických prostředků, především CD-ROM“.⁵¹ Pokud bychom chtěli slovo learning překládat, může to být výraz jako učení se, nebo také učební látka, vyučovací předmět, ale i vzdělanost či vědomosti. Přiřazením písmenka *e* před slovo, se jeho význam mění na „učení pomocí výpočetní techniky“. Většinou se nám vybaví počítač v různých variantách i se svými nástroji – počítačovými programy. V české literatuře se tento výraz (e-learning) nepřekládá, ale můžeme použít slovní spojení elektronické učení nebo elektronické vzdělávání. V České republice považujeme za počátek e-learningu rok 1999, kdy Národní institut pro další vzdělávání (NiDV) uspořádal tzv. ověřování - kurz pro dvacet osob, a to odstartovalo pokusy některých vysokých škol, a tak první

---

⁴⁹ MÍKA, Jiří a Jan PRŮCHA. *Distanční vzdělávání v otázkách*, 2000, s. 4.

⁵⁰ ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearnig*, 2008, s. 17.

⁵¹ PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*, 2003, s. 57.

e-learningové studium proběhlo v roce 2002. Velký posun ve vývoji v oblasti studia e-learningovou formou přinesla třetí konference uspořádaná Národním institutem pro další vzdělávání v roce 2004.

Řízená forma samostudia, které není spojeno s dohledem vyučujícího je také organizována v podobě poradenství, seminářů či soustředění a kurzů, kde se mohou realizovat různá praktická nebo laboratorní cvičení. Součástí distančního studia je často i běžná prezenční forma výuky. Prakticky je systém distančního studia použitelný pro každý druh vzdělávání od krátkých kurzů až po graduální programy a jeho účastníkem může být kterýkoliv jedinec – bez rozdílu věku, ale v praxi jsou to převážně dospělé osoby, které jsou schopny na odpovídající úrovni samostatně studovat a mají vlastní zodpovědnost za postup vzdělávání a cíl, kterého chtějí dosáhnout. Při této formě studia jsou kladeny vysoké nároky na vzdělávací instituci (organizaci). Zajištění kompletního organizačního servisu pro studující:

- Informovanost o principech distančního vzdělávání a informace o studijní nabídce a poradenství při výběru studia, a také sestavení studijního programu podle potřeb studujícího.
- Organizace, předání nebo rozesílání výukových textů, dalších studijních materiálů a pomůcek (pro každý studijní modul tzv. studijní balík).
- Organizace a kompletní servis pro studujícího v případě povinných i nepovinných prezenčních setkání (tutoriály, letní škola, zkoušky aj.).
- Vedení databází studujících, tutorů, zkoušejících a další administrativní prvky.
- Písemný studijní návod a průvodce studiem.

Velmi významným znakem distančního studia je podpora osobního konzultanta – tutora. Radit se, konzultovat obsahové nejasnosti, to může odpadnout, pokud je studium dobře metodicky připraveno, ale jen fakt, že studující má možnost poradit se, je pro mnohé velkou oporou.⁵²

Pro distanční vzdělávání nebo také distanční studium je používána zkratka Div a Dis. V zahraniční literatuře se setkáváme s označením Distance education (DE) nebo Distance learning, v němčině je to Fernstudium, francouzská literatura užívá termín L'enseignement a distance. V souvislosti s DiV a vzděláváním dospělých se často hovoří o tzv. otevřeném

---

⁵² ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearning*, 2008, s. 14-19.

vzdělávání – Open distance learning (ODL), Offens Lernen, Éducation ouverte nebo Open distance education (ODE). Většinou tím rozumíme takovou formu studia, která neklade žádné požadavky na přijímání uchazečů, tj. že ke studiu je přijat každý, kdo kurz nebo program chce studovat a zaplatí poplatek za studium. Pokud v průběhu studia zjistí, že jeho vstupní znalosti nedostačují pro zvládnutí studia, vzdělávací instituce jej převede do nižšího stupně studia (britská Open Univerzita má takto připravených řadu kurzu). Tato varianta v podmínkách ČR v oblasti formálního školství zatím naráží na legislativní bariéru.

3.4 Základní principy distančního vzdělávání

Rozdíly mezi dálkovým a distančním vzděláváním jsou zásadní – rozdílná práce pedagoga, rozdílná práce v organizování a řízení studia, úplně metodicky odlišné studijní materiály, odlišné nároky na studijní schopnosti a dovednosti účastníka studia.

Individualizace a flexibilita studia – je založena na značně diverzifikované nabídce studijních možností, pružných sestavách kurzů a možnostech snadno aktualizovat obsah i rozsah učiva. Tomuto principu odpovídá modulová stavba obsahově ucelených kurzů dalšího vzdělávání nebo graduálních studijních programů.

Samostatnost - malé celky studia s následující zpětnou vazbou - jak studující danou látku zvládl, a to individuálním tempem. Velmi důležité je, aby bylo učivo didakticky skloubeno bez logických mezer a dysfunkčních redukcí.

Multimediálnost - rychlost šíření a přijímání informací, četnost komunikace dovolují skoro neomezené kontakty s personálem vzdělávací instituce a v rámci speciálního uspořádání učiva, samostatných prací, kontrolovanými úkoly – to vše plně nahrazuje každodenní kontakt studujícího s učitelem.

Podpora studujících - informovanost o studijních možnostech, motivace ke studiu, individualizované sestavy studijního programu, pomoc při řešení studijních nebo profesních potíží, dostupné zadávání a časový rozvrh zpracování samostatných prací a zkoušek, organizace tutoriálů, evidence výsledků studia atd.⁵³

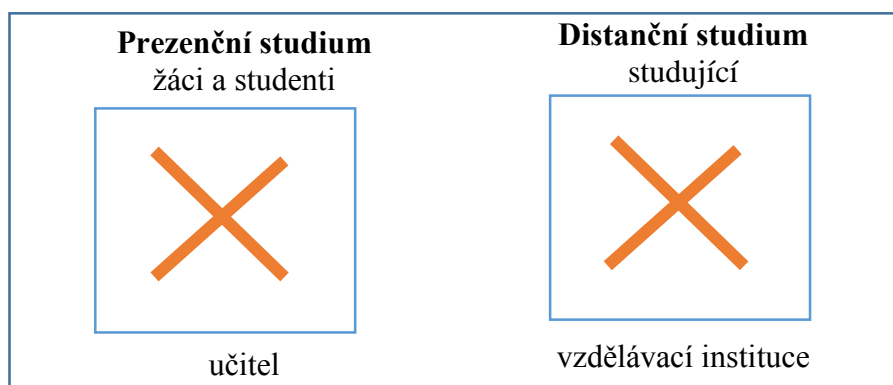
---

⁵³ ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearning*, 2008, s. 20.

Hlavním faktorem při studiu je vlastní *aktivita studujícího*. Ten by si měl umět vybírat, podle toho co ho zajímá a pracovat tak rychle jak může.

3.5 Role tutora v systému distančního vzdělávání

Hlavním pedagogickým pracovníkem v systému distančního vzdělávání, který má nejbližší ke studujícím je tutor. Termín *tutor* je převzatý z *angličtiny* a můžeme jej přeložit jako *konzultant*. Některé vzdělávací subjekty používají termín *mentor*, v českém jazyce má toto slovo podtext jako karatel. Taky některé vzdělávací instituce používají oba slovní výrazy *mentor* – jako *rádce v oblasti pedagogicko-psychologické* a *tutor* - jako *podporu v odborné rovině*. Nicméně, ať je to mentor nebo tutor v systému distančního studia představuje spojovací článek mezi studujícím a vzdělávací institucí (viz obr. 2).

Obr. 8 Vzdělávací a komunikační model prezenčního a distančního studia (Zlámalová, 2008)

Tutor (mentor) může být přímo kmenovým pracovníkem vzdělávací instituce nebo jen najímán vzdělávací institucí na smlouvu. V roli tutora se mohou uplatnit především pedagogičtí pracovníci, ale také se zde mohou uplatnit nepedagogové, kteří mají odborné vzdělání v obsahu modulu a po cíleném zaškolení (i pedagogové, ti kteří byli školeni jen pro technologii prezenčního studia) mohou funkci tutora (mentora) vykonávat.

Tutor (mentor) by měl být studujícím k dispozici bez časového omezení (telefon, elektronická pošta), aby jej mohl požádat o pomoc nebo odbornou konzultaci v době, kdy se věnují samostudiu.

Předpoklady pro práci tutora:

- osobní zájem,
- odborné znalosti,
- technické vybavení,
- komunikační dovednosti a schopnosti empatie,
- dodržovat dohodnuté termíny a data.

Tutor by měl být chápaný jako pomocník, partner pro odbornou diskusi – odpadá role vychovatele. Dospělé studující s dlouholetou praktickou zkušeností, vybudovanou soustavou názorů a ustáleným charakterem již nebudeme vychovávat.⁵⁴

Musí platit jednoznačná pravidla v komunikaci mezi tutorem a studujícím. Tutor má nejbližší ke studujícímu a mimo administrátora je jedinou osobou, která přímo komunikuje se studujícími. Všechny informace, které přebírá od studujících a předává vzdělávací instituci, a jeho postřehy jsou zásadní, pro případy sjednání nápravy i zkvalitňování a inovace studia. Tutor pracuje pro organizaci v regionu, odkud jsou studující skupiny.

---

⁵⁴ ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearning*, 2008, s. 11-14.

4 UČENÍ SE PRO ŽIVOT - NEBO PO CELÝ ŽIVOT

Celoživotní učení předpokládá komplementaritu a prolínání forem učení v průběhu celého života – vždy a všude. Při vzdělávání dospělých je nutno respektovat, že se jedná o zformované osobnosti, jejichž názory na některé věci jsou už řadu let ustálené.

Velmi významná je při učení *motivace* (zvědavost, předsevzetí, radost z úspěchu, vůle něco dokázat) – *vnitřní pocit uspokojení* a ten se projevuje i tehdy, když se jedná jen o učení pro získání výhod (utilitární učení). I v něm se projevuje silná složka uspokojení z vlastních schopností i ze získávání nových poznatků a rozšíření obzorů. Tento optimismus se pochopitelně s narůstajícím věkem mění, protože i dospělý člověk si mnohem přesněji, než mladý žák, uvědomuje cíle učení – co od učení očekává. Větší odpovědnost u dospělého je dána i jeho životními rolemi; například rolí rodičů a rolemi pracovními. Přístup ke vzdělání je také dán uspokojením *potřeby bezpečí, potřeby uplatnění a potřeby uznání* – prestiž v rodině, i u spolupracovníků a nadřízených.⁵⁵

Osobnost lektora, na základě uvedených poznatků, hraje při vzdělávání dospělých zásadní roli. Přístup lektora může motivovat i demotivovat, může usnadnit i zkomplikovat učení, může vyvolat zájem o další vzdělávání nebo odradit.

Pojmy *kvalifikace a kompetence* nejsou v odborné literatuře jednotlivě definovány. Jeden směr vidí kvalifikaci jako *souhrn kompetencí*, druhý směr *definuje kompetence* jako pojem širšího rozsahu než kvalifikace.

V pedagogických textech normativního charakteru se setkáváme s pojmem kompetence velmi často (Rámcové vzdělávací programy). V pojetí kompetencí se překrývají dva požadavky. Kompetence mají zaručit jednání v reálných situacích, jejich získání vyžaduje značný podíl výcviku, opakování, použití v různorodých reálných situacích – tu se rozvoj osobnosti a získávání kompetencí nekryjí. Zároveň se kompetence neomezují jen na znalosti, schopnosti pochopení a dovednosti, ale i na vnitřní ochotu naučené použít. Kompetence tedy zahrnují i motivační stránku osobnosti, vztah k práci a kolektivům, sebedůvěru atd., tedy vlastnosti, které se týkají samotného jádra osobnosti⁵⁶

---

⁵⁵ BENEŠ, Milan. *Andragogika*, 2008.

⁵⁶ BENEŠ, Milan. *Andragogika, teoretické základy*, 2003 s. 150-151.

„Kompetence je cílem, k němuž škola nebo jiný vzdělavatel směřuje, zároveň je také výstupní charakteristikou absolventa.“⁵⁷

4.1 Klasifikace kompetencí

V několika posledních desetiletích se v oblasti odborného vzdělávání prosazují stále více přístupy, ve kterých je vzdělávání založené na výsledcích – výstupech učení. Výsledky jsou základním východiskem, cílem i kritériem a mají proto klíčovou úlohu při projektování počátečního i dalšího vzdělávání a stejně tak i při hodnocení výsledků.

Kompetence je způsobilost subjektu, jedince k určité činnosti či jednání, resp. k zastávání určité pozice a s ní spojené role. Význam pojmu kompetence je v běžném jazyce vymezen jako rozsah působnosti, příslušnost, pravomoc.⁵⁸ Vzdělávání založené na výsledcích učení úzce souvisí s tvorbou národních kvalifikačních rámců – takovým rámcem je v ČR Národní soustava kvalifikací (NSK). Každá kvalifikace je popsána, nebo bude popsána pomocí dvou standardů:

- *Kvalifikační standard dílčí kvalifikace* je vymezen jako strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popř. ve dvou nebo více povoláních (Zákon č. 179/2006 Sb., bod f).
- *Hodnoticí standard dílčí kvalifikace* je vymezen pojmem jako soubor kritérií a organizačních a metodických postupů stanovených pro ověřování dosažení odborné způsobilosti vykonávat řádně určitou činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání (Zákon č. 179/2006 Sb., bod g).

Zákon č. 179/2006 Sb. zavádí vedle úplných kvalifikací, které jsou získané studiem v oboru vzdělávání v počátečním vzdělávání, dílčí kvalifikace:

- Dílčí kvalifikace je odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor činností v určitém povolání v rozsahu uvedeném v kvalifikačním standardu.

---

⁵⁷ *Andragogická komunikace – příručka lektora místních center vzdělávání projektu UNIV, 2006.*

⁵⁸ *Slovník spisovného jazyka českého, 1960 s. 922.*

- Úplná kvalifikace je odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání.

Klasifikace kompetencí je rozdělená na tři druhy, na *odborné, sociální a metodické*. Tyto tři druhy se nějakým způsobem seskupují kolem určitých osobnostních kvalit.

Odborné kompetence, které se vztahují na obsahy, předměty a prostředky práce:

- všeobecné, odborné, a další odborné vzdělání,
- při výkonu pracovní činnosti získané kompetence – odborné, profesní,
- obecné odborné kompetence – jazykové znalosti, pracovní právo atd.,
- specifické znalosti a pracovní techniky.

Sociální kompetence mají zaručit zvládnání:

- sociálních interakcí, komunikačních strategií, konfliktů,
- kooperace
- moderace, atd.

Metodickými kompetencemi se rozumí:

- schopnost vyhledávat a zpracovávat informace,
- úroveň logického, abstraktního, deduktivního a induktivního myšlení,
- určitá soudnost a schopnost úsudku, řešení problémů,
- vedení projektů,
- obecné pracovní techniky.

Sebekompetence vyjadřuje schopnost reflektovat vlastní jednání, učit se, rozvíjet se ve vlastní režii. Patří sem i životní energie, aspirace, náročnost vůči sobě, stupeň dominance, sebevědomí – jde o určitou profesní etiku a hodnotové orientace (praktické teorie, *know how*) – tím se vymykají možnostem zprostředkování jen v rámci vzdělávacích programů.⁵⁹

Pro potřeby tvorby programu dalšího vzdělávání je pojem kompetence definován jako „způsobilost subjektu, jedince k určité činnosti, jednání“.⁶⁰ Pokud má být jedinec skutečně způsobilý (kompetentní), musí si osvojit k výkonu určité činnosti všechny nezbytné dovednosti a vědomosti, stejně tak všechny odpovídající postoje a hodnotové orientace.

---

⁵⁹ BENEŠ, Milan. *Andragogika, teoretické základy*, 2003 s. 150-153.

⁶⁰ *Andragogická komunikace – příručka lektora místních center vzdělávání projektu UNIV*, 2006 s. 4.

Každou *kompetenci lze rozložit na řadu dílčích prvků* – dovednosti, znalosti, postoje, hodnotové orientace, které jsou cíleně směřovány k jasně formulovanému výstupu - kompetenci vymezené souhrnem předpokladů pro výkon určité činnosti.

Kompetence lze rozlišovat z hlediska jejich *vzájemných vztahů – nadřazenosti a podřazenosti*. Ty kompetence, které mají vzhledem k určité profesi komplexní charakter, nazýváme *cílové*. Každou cílovou kompetenci můžeme rozčlenit na nižší úrovně obecnosti – na dílčí kompetence. Každá dílčí kompetence musí směřovat k naplnění některé z kompetencí cílových a naopak, každá cílová kompetence musí být rozložitelná do několika dílčích kompetencí.

Vzdělání založené na kompetencích (competency-based education) je orientováno především na výstupy; ty jsou specifikovány do cílových požadavků, mají charakter kompetencí, tedy způsobilostí k určitým činnostem. Vzdělávací program vytvořený v souladu s touto koncepcí, má tu výhodu, že stanovuje realistické výstupy- cílové kompetence, které jsou odvozené ze skutečných potřeb trhu práce.⁶¹

4.2 Vzdělávací projekt

Vzdělávací projekt je *popis základního produktu*, kterým je ve vzdělávání dospělých kurz. Základem projektu je zjištění vzdělávací potřeby a od ní je odvozována jeho podoba. Často se, při tvorbě vzdělávacího projektu, musíme držet požadavků akreditační komise MŠMT pro rekvalifikaci. *Projekt tvoří cíle vzdělávací aktivity, účastníci, obsah, forma vzdělávání, metody výuky, učební pomůcky a didaktická technika, způsob ukončení, vzdělávací akce, lektori, organizační zajištění, kalkulace ceny a vedení pedagogické dokumentace*. V praxi vznikají vzdělávací projekty sestavením jednotlivých vzdělávacích modulů – např. na přání požadavků objednavatele vzdělávací akce.

---

⁶¹ *Andragogická komunikace – příručka lektora místních center vzdělávání projektu UNIV, 2006 s. 5.*

4.3 Tvorba programu dalšího vzdělávání

Vzdělávací program v praxi zahrnuje množinu kurzů, určitý výhled (střednědobý, dlouhodobý) vzdělávacích akcí určených pro konkrétní profese (pozice) v podnicích jako cílové řešení jejich kvalifikace. V mnoha podnicích se zpracovávají tzv. klíčové profese – cílové skupiny pro vzdělávání pracovníků a pro ně se vytvářejí vzdělávací programy a zpracovávají jednotlivé vzdělávací projekty.

Příprava vzdělávacího programu má své strukturované kroky, které je nutné dodržet. V podstatě jsou to *tři základní etapy*:

1. *Přípravná etapa* – mapování trhu práce nebo vzdělávacího trhu, tvorba profesního profilu – základní východisko pro přípravu Vzdělávacího programu. V této etapě je velmi důležitá úzká spolupráce se sociálními partnery a analýza podmínek školy.

Sociální partneři: úřady, podniky sdružení apod., které působí přímo nebo zprostředkovaně na trhu práce (firmy, úřady práce, hospodářské komory, místní úřady). Profesní profil: profesní profily se postupně vytvářely pro všechny obory středního odborného vzdělávání, jako uznávané popisy jednotlivých kvalifikací a byly vytvářeny v úzké spolupráci se sociálními partnery.

Kvalifikační standardy: vznikají v rámci systémového projektu ESF Národní soustava kvalifikací (NSK), které jednoznačně vymezují minimální kompetence, kterými musí disponovat nositel určité kvalifikace na začátku své profesní dráhy. Kvalifikační standardy jsou základem hodnotících standardů.

Hodnotící standardy: pro každou kvalifikaci ke stanoveným kompetencím formulují kritéria pro jejich ověřování a doporučují postupy vhodné pro toto ověřování.

2. *Vlastní tvorba* – v této etapě zpracovává škola vlastní vzdělávací program a pro jeho zpracování vytvoří tým ze svých odborníků – učitelů teoretických a praktických předmětů. Program dalšího vzdělávání bude strukturován podobně, jako jsou učební dokumenty, se kterými střední odborná škola pracuje:

- identifikační údaje,
- obsah programu dalšího vzdělávání,
- profil absolventa,

- charakteristika programu dalšího vzdělávání,
- učební plán,
- výukové moduly.

Profil absolventa: v programu dalšího vzdělávání (DV) tvoří dvě významné funkce; první – informační, která popisuje to, co se absolvent v průběhu vzdělávání naučí, jakými kompetencemi bude po jeho ukončení disponovat; druhá funkce je koncepční – od profilu absolventa se odvozují jednotlivé části programu DV. Profil absolventa profesně zaměřeného programu ještě členíme do dvou částí – výsledky vzdělávání a pracovní uplatnění absolventa.

Charakteristika vzdělávacího programu: v této části vzdělávacího programu jsou soustředěny informace týkající se realizace programu – pojetí a cíle programu DV, charakteristika obsahu vzdělávacího programu DV, organizace výuky, metodické postupy (strategie výuky), vstupní předpoklady (vymezují cílovou skupinu pro kterou je vzdělávací program určen).

Cíl výuky: zachycuje to co má účastník na konci učební jednotky vědět nebo umět. Učební cíl popisuje konečné chování účastníka.

Učební plán: plní v programech DV obdobnou funkci jako v jiných vzdělávacích programech – vymezuje strukturu učebních modulů, jejich časovou dotaci a zařazení do ročníku (u rozsáhlých vzdělávacích programů).

Obsah výuky: není v andragogické didaktice taxativně vymezen jako ve školní didaktice (učivo) stanovení obsahu vzdělávání dospělých je závislé na mnoha okolnostech např. vzdělávací akce – její typ, zadání objednavatele, profil lektorů apod. Obsah vzdělávací akce je zpravidla specifikován v učebním plánu (hlavní tematické celky – odborné předměty a jejich časová dotace) a učebních osnovách (naplnění učebního plánu učivem).

Výukové moduly: modul je zpravidla omezen na jedno *úzké téma výuky* (vymezení učebních cílů, cílová skupina, učivo, vzdělávací forma, didaktické metody, realizace modulu, vyučovací pomůcky, organizační zajištění, způsoby ověřování znalostí a předepsaná pedagogická dokumentace). Výukový program zpracovaný modulově je výhodný zejména v případě, že program je rozsáhlý a obsahuje řadu modulů, které mů-

žeme dále kombinovat. Výhodu modulu proti vyučovacím předmětům je, že výstupem modulu musí být konkrétní a reálné kompetence, kterými bude vzdělávající se po ukončení modulu disponovat. K tomu je důležité, aby modul spojoval teorii s praxí. Každý modul má svou identifikační část, jádro a hodnotící část.

3. *Posouzení* – tato etapa vzdělávacího programu probíhá mimo školu. *Každý vzdělávací program je posuzován jak z věcného, tak z pedagogického hlediska.* Věcné hledisko posuzují sociální partneři a z hlediska pedagogických požadavků posuzují vzdělávací program v Národním ústavu odborného vzdělávání nebo v koordinačním centru sítě škol poskytujících vzdělávací služby. Na základě získaných připomínek škola dopracuje program do konečné podoby.⁶²

4.3.1 Lektor

Při volbě lektora je důležité brát v úvahu nejen jeho dosavadní zkušenosti, vzdělání a praxi, ale také osobnost a finanční nároky. Důležité jsou i reference od jeho přechozích klientů. Osobnost lektora by měla odpovídat sociálnímu, věkovému a profesnímu složení skupiny účastníků, jinak se může stát, že profesně skvělý lektor se všemi kladnými vlastnostmi a dobře soustředěná a motivovaná skupina si navzájem osobnostně a lidsky „nesednou“. I když podobné momenty nemůžeme předem vyloučit nikdy.

Na to jak najít správného lektora existuje několik cest:

- Doporučení známých, kteří podobnou akci organizovali.
- Vyhledávání v databázích (např. www.lektori.com, www.atkm.cz atd.).
- Prohlédnutí nabídek vzdělávacích agentur nebo osobních stránek lektorů.
- V případě legislativních a specifických témat obracet s dotazy přímo na příslušná ministerstva, úřady nebo firmy.

Velmi důležitým krokem v přípravě vzdělávací aktivity je ošetřit podmínky vyučování a vůbec účast lektora semináři (kurzu apod.), v předstihu, právním dokumentem – smlouvou.

---

⁶² *Andragogická komunikace – příručka lektora místních center vzdělávání projektu UNIV, 2006 s. 7-22.*

4.3.2 Technické a organizační zajištění

Při zvažování kde se bude seminář (kurz) konat je třeba mít na paměti, zda jsme schopni zajistit místnost ve vlastních prostorách, na jak dlouho budeme místnost potřebovat, jaké vybavení budeme potřebovat nebo požadovat od pronajímatele, jaká je dostupnost pro účastníky, jak bude místnost vypadat a jaké bude její zázemí (prostor pro lektora, prostor pro frekventanty, šatna, WC atd.). Součástí poplatku za kurz (seminář) může být také občerstvení, oběd a je třeba s tímto v nákladech počítat. Na tématu kurzu závisí výběr pomůcek, res. na míře teoretické nebo praktické. Pokud chceme, aby účastníci ovládali nějakou dovednost, musíme zvolit takové prostředky, které jim ji dovolí vyzkoušet. Důležité je, aby vše bylo co nejlépe připravené a odzkoušené před začátkem semináře (kurzu).

Kalkulaci celkových nákladů je třeba vypočítat jako první – započítat do ní vše známé a dané a u položek, které se vyjasní až v budoucnu, odhadnout předpokládanou výši a spíše ji lehce nadsadit. I zdánlivě zanedbatelné položky je třeba do nákladů započítat, jelikož při větší frekvenci vzdělávacích akcí by tyto položky mohly představovat nemalou částku. Ukázka modelové kalkulace nákladů na dvoudenní seminář při počtu 10 účastníků viz obrázek č. 3.

Položka	Cena za jednotku	Celková cena
Honorář lektora	9.000 Kč/den	18.000 Kč
Ubytování lektora	1000 Kč/noc	1000 Kč
Stravování lektora	500 Kč/den	1000 Kč
Tisk materiálů pro účastníky	15 Kč/kus	150 Kč
Cestovné lektora (celkem 260 km)	300 Kč/100 km	780 Kč
Tisk a distribuce pozvánek (100 potenciálních zájemců)	16 Kč/kus	1.600 Kč
Oběd pro účastníky	150 Kč/osoba	3.000 Kč
Káva, cukr a mléko pro účastníky	15 Kč/kus	cca 450 Kč
bageta (1 pro každého oba dny)	25 Kč/kus	500 Kč
Propisovací tužka a blok	35 Kč/sada	350 Kč
Tisk osvědčení pro účastníky	5 Kč/kus	50 Kč
Pronájem místnosti	1.800 Kč/den	3.600 Kč
Pronájem dataprojektoru	800 Kč/den	(sleva za 2 dny) 1.000 Kč
Pronájem TV, videa a kamery	1.000 Kč/den	2.000 Kč
Telefonní hovory při organizaci	5 Kč/min	300 Kč
Celkem		33.780 Kč

Obr. 9 Modelová kalkulace celkových nákladů⁶³

Kalkulaci účastnického poplatku – jeho cenu můžeme vytvořit několika způsoby:

- a. Na organizaci kurzu jsme dostali dotaci, a tudíž naše náklady jsou nulové a pro účastníky stanovíme pouze symbolický „motivační poplatek“, který zpětně zaúčtujeme poskytovateli dotace.
- b. Pokud není našim cílem na akci vydělat, stanovíme poplatek za kurz prostým vydělením celkových předpokládaných nákladů počtem účastníků (v případě neobsazení kurzu riskujeme, že se nám nevrátí zpět ani vynaložené náklady).
- c. Pokud chceme, aby se nám zpět vrátilo více, než jsme do přípravy akce vložili, stanovíme cenu vyšší, než by připadla na jednoho účastníka vydělením celkových nákladů. Je dobré stanovit storno poplatky pro případ zrušení účasti. Modelový příklad kalkulace účastnického poplatku viz obrázek č. 4.

Příklad: Celkové náklady na hypotetický seminář jsme vypočetli na 22.000 Kč. Předpokládáme maximálně 10 účastníků, teoreticky by tedy náklady na kurz pokryl poplatek ve výši 2.200 Kč na účastníka. My však stanovíme poplatek na osobu 3.200 Kč a storno poplatek ve výši 50 %, takže dosáhneme pokrytí nákladů a dokonce i mírného zisku i v případě, kdy se na kurz přihlásí pouze 8 účastníků, z nich 1 nakonec den před konáním akce svou účast odřekne.

Celkové náklady:	22.000 Kč
Poplatek:	3.200 Kč
Storno poplatek:	$3.200 : 2 = 1.600$ Kč
Počet účastníků:	7 (dva odřekli účast včas a 1 po termínu)
Finanční výsledek semináře:	$7 \times 3.200 + 1.600$ storno = 24.000 Kč
Zisk:	$24.000 - 22.000$ Kč = 2.000 Kč

Obr. 10 Modelový příklad kalkulace účastnického poplatku.⁶⁴

Organizace a administrace vzdělávacích akcí pro dospělé je natolik specifickou aktivitou, že vyžaduje naprostou soustředěnost pořadatele na vysokou kvalitu poskytovaných služeb.

⁶³ Metodický materiál projektu UNIV: *Organizace vzdělávacích aktivit*, 2007 s. 10.

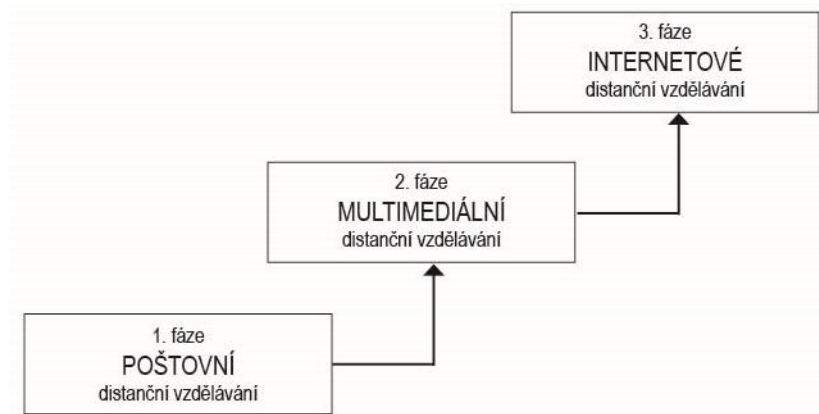
⁶⁴ Metodický materiál projektu UNIV: *Organizace vzdělávacích aktivit*, 2007 s. 11.

5 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Vzdělávání dospělých (VD) je obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace a aktivity, které vzdělávání dospělých obsahuje, mohou být institucionálně organizované nebo realizované individuálně (sebevzdělávání) – doplňují, rozšiřují, inovují nebo jinak obohacují dosud získané počáteční vzdělávání.

Vzdělávání dospělých představuje významnou součást celoživotního vzdělávání. Spektrum organizací, které připravují, nabízejí a zabezpečují vzdělávání dospělých je pestré – od státních, přes instituce zaměstnavatelských organizací a svazů, vzdělávacích organizací s místní a regionální působností až po instituce soukromé. Vzdělávání dospělých je chápáno jako nástroj společenského vývoje a prosperity.

Distanční vzdělávání je založeno na zcela odlišné filozofii studia, jiném pedagogickém přístupu a jiném typu pedagoga. Distanční vzdělávání (DiV) je multimediální forma řízeného studia a jeho realizace vyžaduje vybudování komplexního systému podpory studia, který zahrnuje: organizaci studia, studijní materiály, podporu tutorů a osobní kontakty. Distanční vzdělávání se vyvíjelo ve třech etapách: poštovní, multimediální, internetové (viz obr. č. 5).

Obr. 11 Vývoj distančního vzdělávání⁶⁵

Celoživotní vzdělávání představuje novou životní dimenzi člověka, je všeobecné – týká se všech členů společnosti bez rozdílu, je demokratické – zpřístupňuje vzdělávání komukoliv v průběhu života, je dynamické – neustále se proměňuje, je prostředkem rozvoje jednotlivce a celé společnosti.

⁶⁵ BARTOŇKOVÁ, Hana. *Metodika a didaktika vzdělávání dospělých*, 2011.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ANALÝZA

Analýza je základní metoda pro poznávání objektů, jevů a procesů, kterou se poznávaný objekt rozkládá na jednotlivé části a zjišťují se vzájemné vztahy a souvislosti.

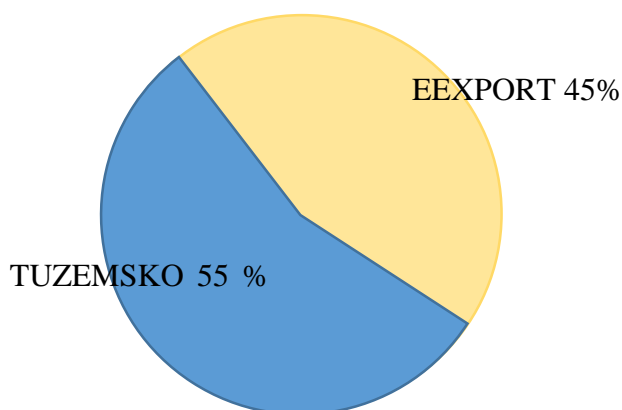
6.1 Polygrafická firma, její popis, základní personální údaje

Autorka respektuje přání majitele firmy použít informace a sběrná data jen anonymně, aniž by uvedla její obchodní jméno, značku, IČ atd. Firma – jedna z mnoha polygrafických firem v moravském regionu a vznikla 1. prosince 1998. Také můžeme říct, že firma má významné postavení mezi polygrafickými firmami a to nejen na Moravě. Zabývá se kompletní polygrafickou výrobou od méně náročných tiskovin až po špičkové polygrafické výrobky. Základem pro tak náročnou práci jsou kvalitní technologie a kvalifikovaný personál. Firma má své zastoupení v cizině a kooperuje s mnoha tiskárnami nejen v České republice. Zúčastňuje se významných veletrhů a převáděcích odborných mezinárodních fór.

Firma se skládá nejen z výroby, ale i THP úseků (obchodní a ekonomický). V roce 2013 měla firma celkem 251 zaměstnanců. V následující tabulce č. 1 je autorkou zpracováno rozdělení zaměstnanců podle pracovního zařazení a pohlaví. Větší objem výroby firmy je pro tuzemský trh (55%) a menší část tvoří export (45%) viz graf č. 1. Nejvýznamnější odběratelé jsou zákazníci z Ruska, Slovenska a Německa.

ZAMĚSTNANCI	nominální	%
celkem	251	100,00
- žen	105	43,60
- mužů	98	62,02
- dělníků	181	75,10
- THP	60	24,90
celkem dělníků	181	100,00
- žen	73	40,30
- mužů	108	59,70
celkem THP	60	100,00
- žen	32	53,30
- mužů	28	46,70

Tab. 1 Rozdělení zaměstnanců (vlastní zpracování).

Graf č. 1. Odběratelé a jejich rozdělení podle teritoria (vlastní zpracování).

6.1.1 SWOT analýza

6.1.1.1 Silné stránky

Silné stránky charakterizují vnitřní prostředí firmy a zdůrazňují výhody oproti konkurenci.

Úroveň kvalifikace pracovníků:

- a) *Pracovníci obchodního oddělení jsou rozděleni do několika pracovních týmů, které hovoří cizími jazyky – angličtina, němčina, ruština, polština.*
- b) *Vysoká kvalifikace a odborné znalosti pracovníků ve výrobě.*

Velká škála výrobního sortimentu:

- a) *všechny druhy tištěných publikací,*
- b) *letáky, plakáty,*
- c) *katalogy, knihy,*
- d) *kalendáře, diáře,*
- e) *pohlednice, vizitky apod.*

Velký podíl exportu:

- a) *45 % exportu je po téměř po celé Evropě*
- b) *z toho 50 % exportu je do Německa*

Vysoká kvalita výrobků:

Firma je držitelem certifikátů managementu jakosti ISO 9001:2000, ISO 14001:2004. V roce 2008 získala certifikát FSC (garantuje, že produkt byl vytištěn v souladu s předpisy o

ochraně životního na papíru s ověřeným původem) certifikát ISO 12647, který je normou stanovené hodnoty pro výrobní postupy.

Poskytování zákaznických výhod: *zde patří například množstevní slevy a doprava zdarma.*

Dobrá propagace firmy:

- a) *vysoká účast na veletrzích a výstavách v ČR a cizině,*
- b) *kvalitně zpracované propagační materiály,*
- c) *sponzoring charitativních, sportovních a jiných projektů.*

Přístup firmy k inovacím:

- a) *nejmodernější tiskařské stroje*
- b) *kvalitní vyřezávací lasery,*
- c) *moderní grafická pracoviště apod.*

6.1.1.2 Slabé stránky

Slabé stránky charakterizují vnitřní prostředí firmy a identifikují nedostatky oproti konkurenci. Uvědomování si slabých stránek a jejich eliminace jsou velmi důležité.

Vnitropodniková komunikace a organizace:

- a) *Nedostatečná informovanost pracovníků v některých odděleních může mít za následek špatnou nebo malou týmovou práci.*
- b) *Pracovníci neumí pracovat v týmu – upřednostňují vlastní práci.*
- c) *Nevyužívání firemního intranetu.*
- d) *Pravidelné celofiremní schůze, nástěnky a porady nestačí – chybí firemní časopis.*

Pracovní prostředí:

- a) *Dělnická pracoviště jsou velmi hlučná, prašná, špatně těsní okna a jejich vybavenost je nedostačující.*
- b) *Firma by měla mít zájem na odstranění nedostatků – větší pohod, větší výkon, vyšší produktivita práce.*

Špatná koordinace ve výrobě:

- a) *prostoje strojů,*
- b) *nevyužitá jejich kapacita,*

c) *pomalejší výroba, opoždění dodávek, vysoké pokuty.*

6.1.1.3 Příležitosti

Příležitosti jsou pro firmu důležitým atributem a tak se musí o své příležitosti zajímat, předvídat je a vymýšlet strategie pro dostatečné využití příležitostí.

Zviditelnění společnosti prostřednictvím internetové reklamy a dalších internetových komunikačních prostředků.

Vstupy na nové trhy: *exportuje více jak do 10 zemí.*

- a) *V současnosti firma nejvíce do Německa, Slovenska a Ruska.*
- b) *Cílem může být trh, který ještě neobhospodařuje nebo málo – Velká Británie, severské země.*

Vývoj nových technologií:

- a) *Stále novější technologie – inovace výrobku a nové produkty pro posílení konkurence schopnosti firmy.*
- b) *Umožní získat vyšší podíl na trhu ČR i v zahraničí.*

Dotace: *Čerpání fondů z EU na projekty v oblasti ekologie a životního prostředí.*

6.1.1.4 Ohrožení

Firma, která si myslí, že není ohrožena, právě ta se může dostat do velkých problémů. Pokud podnik své možné hrozby předvídá, může připravit potřebná opatření.

Konkurence:

- a) *Vstup nových konkurentů do odvětví – Čína, východní Evropa.*
- b) *Dumpingové ceny některých tiskáren v ČR.*

Platební neschopnost odběratelů: *může firmu dostat do druhotné platební neschopnosti.*

Provozní úvěry: *hrozí, že se firma dostane do finančních potíží a nebude schopna úvěry splácet.*

Obtížnější získávání nových obchodních partnerů – export: *ekonomicky vyspělejší země se hůře získávají např. Velká Británie.*

6.1.1.5 Vyhodnocení SWOT analýzy

Z této analýzy vyplývá, že *firma má spoustu silných stránek*, ze kterých může těžit – široké portfolio, vysoká kvalita produktů, propagace firmy v rámci tiskovin za nízké náklady ve vysoké kvalitě.

Ke *slabším stránkám* patří ne dobrá koordinace ve výrobě a v dopravě, vlivem špatné organizace může nastat opoždění zakázek a následují vysoké sankce – pokuty a penále.

Mezi příležitosti patří určitě kvalitní reklama a propagace firmy. Nejvíce jsou ceněny účasti na mezinárodních výstavách a veletrzích – další příležitost k získávání nových zákazníků.

Největší hrozbou pro firmu je konkurence – firma by ji měla sledovat a neustále být o krok vpředu. Také poskytování výhod stálým a novým zákazníkům patří mezi konkurenční výhody – rychlejší dodávky, množstevní slevy apod.

7 VÝZKUM

Cílem výzkumné části práce je pomocí kvantitativního výzkumu, a jeho nástroje (dotazníku) zkoumat stav kvalifikace pracovníků na pracovní pozici Reprodukční grafik pro média a jejich uplatnění v progresivní polygrafické firmě – na trhu práce.

Cílovou složkou samotného výzkumu byli zaměstnanci polygrafické firmy – pracovníci na pracovní pozici Reprodukční grafik.

7.1 Výzkumný problém a stanovení hypotézy

Existují tři typy výzkumných problémů:

- Deskriptivní (popisné) – směřující k popisu reality, situace, jevu.
- Relační (vztahové) – ptají se na vztah určitých jevů, faktorů, činitelů, vlastností.
- Kauzální – ptají se na příčinu, která vedla k určitému důsledku.

Pomocí SWOT analýzy jsme mohli vyhodnotit *výzkumný problém*:

Zastaralé znalosti reprodukčních grafiků v polygrafické firmě

Výzkumná otázka:

Je vztah mezi zvyšováním kvalifikace grafika a progresivním růstem firmy.

Je vztah mezi dalším vzděláváním zaměstnanců a kvalitou výrobních produktů.

Jako prostředek na zkoumání údajů jsme zvolili matematicko-statistickou metodu, kterou budeme umět vyvrátit, anebo potvrdit, naše připravené následné *hypotézy*:

H 1: Předpokládáme, že respondenti budou převážně zaměstnanci v produktivním věku.

H2: Předpokládáme, že zaměstnanci firmy využili vzdělávací možnosti, které jim zaměstnavatel umožňuje, a že absolvovali školení o nových trendech, které zaměstnavatel v pravidelně pořádá.

H3: Předpokládáme, že zaměstnanci byli spokojeni s průběhem školení.

H4: Předpokládáme, že některým zaměstnancům vzdělávání ve firmě ovlivnilo jejich kariéru.

7.2 Druh výzkumu

Způsob zkoumání je kvantitativní výzkum, který umožňuje predikovat na základě statistických a jiných metod. Nejčastějším jeho nástrojem je dotazník s a uzavřenými otázkami. Uzavřené otázky jsou konkrétnější, jejich pomocí lze získat větší množství informací v relativně krátkém čase. Tím, že odpovědi jsou na ně obvykle stručné (ano – ne), umožňují eliminovat nekontrolovaný tok informací od respondentů. V úvodu dotazníku je uvedeno stručně vysvětlení, které respondenty informuje o cílech a úkolech dotazníku. Při sestavování otázek je důležité, aby byly srozumitelné a konkrétně formulované. Způsob kladení otázek by měl zároveň navozovat posloupnost odpovědi respondentů. Z tohoto hlediska rozlišujeme dva typy otázek:

- a) otázky otevřené (nestrukturované) – neurčují podrobněji ani obsah, ani formu odpovědi, lépe odhadují skutečné postoje respondentů, poskytují obsáhlejší informace, jejich úroveň však záleží i na dovednosti dotazovaných se vyjadřovat.
- b) otázky uzavřené (strukturované) – nabízejí dotazovaným volbu mezi dvěma (ano-ne) nebo více volbami (ano-ne-nevím). Další variantou jsou otázky, které nabízejí hotový seznam odpovědí (s možností na konci – jiné).

V dotazníku bývají tištěné instrukce – postup, vysvětlivky apod.

7.3 Výzkumný soubor

Vzorek respondentu byl vybrán ze skupiny zaměstnanců polygrafické firmy. Bylo rozdáno celkem 181 dotazníků. Dotazník⁶⁶ byl zcela anonymní a návratnost byla 22%, vrátilo se pouze 40 dotazníků.

---

⁶⁶ Příloha 1 (diplomové práce).

7.4 Vyhodnocení výzkumu

- a) Otázka - Věk zaměstnanců: z odevzdaných 40 dotazníků jsou zaměstnanci převážně ve věku do 30 let v počtu 35 pracovníků (87,5 %). Čtyři zaměstnanci jsou ve věku 30-40 let (12,1 %), jeden má nad 45 let (0,4%).
- b) Otázka – Jak dlouho pracujete v polygrafické firmě – délka pracovního poměru: Menší část respondentů tvoří ti, kteří ve firmě pracují méně než 5 let 14 osob (35 %), 26 jich pracuje ve firmě více jak 5 let (65 %) a to bychom mohli hodnotit pozitivně vůči firmě.
- c) Otázka – Ve kterém oddělení pracujete – nejvíc osob pracuje v Knihárně v dokončovací výrobě, a to 9 (22,5 %), v tisku je 7 zaměstnanců (17,5 %), v montáži 3 (7,5 %), v grafickém studiu 7 (17,5 %), na pozici kontroly 6 (15 %), v předtisku 6 (15 %) a v CtP připravují data k tisku 2 (5 %).
- d) Otázka – kolik vzdělávacích programů jste absolvovali – 25 (62,5 %) zaměstnanců odpovědělo, že absolvovali 5 programů vzdělávání a zbytek 15 (37,5 %) se školilo méně než 5x.
- e) Otázka – zda jste absolvovali školení BOZP - odpověděli všichni ano (100 %).
- f) Otázka – na úroveň vzdělávání – s vysokou úrovní bylo spokojeno 35 zaměstnanců (87,5 %) a 6 jich hodnotilo kurzy jako standardní (12, 5 %).

7.5 Vyhodnocení hypotéz

H 1: *Předpokládáme, že respondenti budou převážně zaměstnanci v produktivním věku.*

Podle hodnocení dotazníku, můžeme konstatovat, že respondenti byli většinou v produktivním věku (18-30), a to celkem 35 zaměstnanců (87, 5 %). **Hypotéza se nám potvrdila.**

H2: *Předpokládáme, že zaměstnanci firmy využili vzdělávací možnosti, které jim zaměstnavatel umožňuje, a že absolvovali školení o nových trendech, které zaměstnavatel v pravidelně pořádá.*

Každý zaměstnanec, který byl respondentem dotazníku absolvoval minimálně dva vzdělávací programy nebo školení – které zaměstnavatel nabízel. **Hypotéza se nám potvrdila.**

H3: *Předpokládáme, že zaměstnanci byli spokojeni s průběhem školení.*

Zaměstnanci byli ve většině s absolvovaným programem vzdělávání spokojeni – většina se přiklonila k vysoké úrovni (87,5 %) z osloveného celku. Standardní spokojenost potvrdilo 12,5 %) respondentů. **Hypotéza se nám potvrdila.**

H4: *Předpokládáme, že některým zaměstnancům vzdělávání ve firmě ovlivnilo jejich kariérní růst.*

Při hodnocení otázky č. 9 je závěr až překvapující 82,5 %, zaměstnancům vzdělávání ve firmě ovlivnilo i jejich kariérní růst. Vzdělávání ve firmě zatím kariérně neovlivnilo 17,5 % osob. Tady můžeme konstatovat, že vzdělávání je důležitým faktorem při výkonu povolání a také kariérním růstu. **Hypotéza se nám potvrdila.**

7.6 Dílčí závěr

Pomocí dotazníků, i když na méně než předpokládaném vzorku respondentů jsme potvrdili všeobecné známou myšlenku o vzdělávání v dané firmě. Z velkou výhodou můžeme označit to, že firma svou péčí o vzdělávání zaměstnanců se stává stabilní, prosperující se spokojenými odbornými týmy pracovníků.

Celoživotní vzdělávání představuje novou životní dimenzi člověka, je všeobecné – týká se všech členů společnosti bez rozdílu, je demokratické – zpřístupňuje vzdělávání komukoliv v průběhu života, je dynamické – neustále se proměňuje, je prostředkem rozvoje jednotlivce a celé společnosti.

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

8 POŽADAVKY SOCIÁLNÍCH PARTNERŮ - FIREM A JEJICH ZAMĚSTNANCŮ

Bez sociálních partnerů odborné školství nemůže existovat. Vytváření funkčních vazeb mezi školami a sociálním okolím je třeba považovat za proces, který do určité míry závisí na vnějších ekonomických podmínkách, zejména na konkrétní regionální situaci. Podstatný je v tomto kontextu i charakter oborů a s tím související způsob spolupráce se školou. V každém případě jsou sociální partneři pro odborné vzdělávání nezbytní. K podstatným otázkám patří nejen míra a způsob zapojení sociálních partnerů do práce podle Školních vzdělávacích programů, ale i změny, které by měly být na základě připomínek a podnětů firem a jejich zaměstnanců provedeny v tomto základním školním dokumentu.

Stejně jako studijní text, také výukový program slouží jako opora vzdělávání, musí splňovat základní podmínky a musí být vytvořen podle pravidel. Vzdělávací program projektu diplomové práce byl vytvořen na základě výsledků praktické části, kdy pracovní uplatnění absolventů polygrafických oborů je odlišné od získané kvalifikace. Nesoulad mezi získanou kvalifikací a pracovním uplatněním byl podnětem pro rozšíření kvalifikace absolventů nejen oboru Reprodukční grafik pro média. Cílem vzdělávacího programu je umožnit jeho posluchačům získat, rozšířit či prohloubit jejich teoretické znalosti a praktické dovednosti v oblasti propagační a grafické tvorby. Program je zaměřen na grafické softwary (Adobe). Absolvent se uplatní jako pracovník, který samostatně vytváří na základě zadání - podkladů dodaných zákazníkem, grafické návrhy jednoduchých tiskovin, tiskových produktů a propagačních materiálů, jako jsou letáky, plakáty, brožury, publikace nebo knihy.

Ověřování programu dalšího vzdělávání proběhne jen s minimálními náklady – a to jen uvolnění pracovníku ze zaměstnání v odpoledních hodinách. Organizace ověřování vzdělávacího programu proběhne na pracovišti odborného výcviku a teoretického vyučování Střední průmyslové školy polytechnické – Centra odborné přípravy Zlín. Časová, obsahová a organizační náročnost vyváží zkušenosti proškolených lektorů (učitelů odborného výcviku a teoretického vyučování polygrafických oborů), kteří primárně vyučují žáky v prezenčním studiu ve věku od 15 do 20 let. Časový rozsah vzdělávacího programu 170 hodin je rozdělen do čtyř modulů, z nichž je jeden teoretický s dotací 50 hodin a tři praktické s dotací po 40 hodinách.

8.1 Program dalšího vzdělávání

GRAFIKA PROPAGAČNÍCH MATERIÁLŮ

Identifikační údaje vzdělávacího programu

Název školy:	Střední průmyslová škola polytechnická – Centrum odborné přípravy Zlín
Adresa školy:	Nad Ovčírnou 2528, 760 01 Zlín
Zřizovatel školy:	Zlínský kraj, Tř. Tomáše bati 3792, 761 90 Zlín
Název ŠVP oboru:	Reprodukční grafik pro média
Kód a název oboru:	34-53-L-01 Reprodukční grafik pro média
Název vzdělávacího programu:	Grafika propagačních materiálů
Typ programu dalšího vzdělávání:	Vzdělávací program rozšiřující kvalifikaci.
Vstupní požadavky na uchazeče:	Absolventi středního vzdělání s výučním listem Reprodukční grafik, popř. s výučním listem v polygrafickém oboru nebo absolventům středního vzdělání s maturitním vysvědčením polygrafického směru.
Podmínky zdravotní způsobilosti:	Uchazeč nesmí mít poruch barvocitu.
Formy studia:	Prezenční – teorie a praxe.
Délka studia:	170 hodin
Způsob ukončení:	Započtení úspěšně absolvovaných modulů.
Získaná kvalifikace:	Dílčí kvalifikace Grafika propagačních materiálů.
Certifikát:	Osvědčení o absolvování vzdělávacího programu.

8.2 Charakteristika programu dalšího vzdělávání

8.2.1 Pojetí a cíle vzdělávacího programu

Vzdělávací program umožní absolventům získat nebo prohloubit znalosti a dovednosti v oblasti propagace, reklamy.

Cílem je rozvíjet výtvarné myšlení uchazeče a vytvořit předpoklady pro jeho samostatnou tvorbu v oboru. V náplni modulů převažují praktické činnosti, při kterých uchazeč získává dovednosti pro realizaci vlastních propagačních návrhů a tištěné reklamy prostřednictvím speciálních grafických softwarů. Absolvent tak získá kompetence, které budou přínosem pro jeho firmu nebo mu umožní samostatné uplatnění na trhu práce.

8.2.2 Charakteristika obsahu vzdělávacího programu

Vzdělávací program Grafika propagačních materiálů je složen ze čtyř výukových modulů, kde jednotlivé moduly n sebe navazují. Moduly mohou být vyučovány i jednotlivě:

- a) Propagace a reklama
- b) Zpracování digitálního obrazu
- c) Vektory
- d) Typografie

Modul *Propagace a reklama* obsahuje základní pojmy z propagace a teorií tvorby propagačních materiálů.

Modul *Zpracování digitálního obrazu* má za cíl naučit uchazeče pracovat s grafickým programem Adobe Phoroshop (bitmapy).

Modul *Vektory* je zaměřen na grafický program Adobe Illustrator (loga, ilustrace atd.).

Modul *Typografie* poskytuje orientaci v programu Adobe InDesign (sazba a zlom textu).

8.2.3 Organizace výuky

Vzdělávací program lze absolvovat celý v rozsahu čtyř modulů nebo jednotlivé moduly samostatně popř. jejich kombinaci. Při absolvování jen jednotlivých modulů a jejich řádném ukončení bude účastníkovi vystaveno Osvědčení o absolvování modulu. Po absolvování celého vzdělávacího programu, získá účastník Osvědčení o absolvování celého vzdělávacího programu.

Výuka bude rozdělena do 21 týdnů tak, aby obsáhla 170 výukových hodin. Účastníci kurzu budou mít k dispozici plně vybavenou počítačovou učebnu se softwarovým vybavením, fotoateliér, výtvarný ateliér a učebnu s dataprojektorem.

8.3 Profil absolventa

Cílem vzdělávacího programu je umožnit jeho posluchačům získat, rozlišit a prohloubit jejich teoretické znalosti a praktické dovednosti v oblasti propagační tvorby. Program je zaměřen na grafické softwary.

Absolvent se uplatní jako pracovník samostatně vytvářející na základě zadání grafické návrhy tiskových produktů (vizitky, letáky, plakáty brožury apod.).

Program je určen pro zaměstnance reklamních agentur, studií a tiskáren, kteří si chtějí doplnit kvalifikaci. Mohou jej absolvovat i osoby, které nejsou v pracovním procesu (rodičovská dovolená, uchazeč o zaměstnání evidovaný na úřadu práce).

8.3.1 Výsledky vzdělávání

Absolvent:

- rozlišuje jednotlivé druhy propagačních předmětů,
- orientuje se v základních rysech a vlastnostech propagačních prostředků,
- pracuje s grafickými programy Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe InDesign,
- navrhne a zpracuje vizitku, nebo jednoduché reklamní předměty,
- navrhne a zpracuje logo,
- vytvoří jednoduchou ilustraci,
- navrhne a zpracuje obal,
- navrhne a zpracuje jednoduchou brožuru,
- připraví grafiku (data) pro tisk,
- připraví dokument pro sazbu a pro tisk.

8.3.2 Možnosti pracovního uplatnění absolventa

Absolvent najde uplatnění na trhu práce v oblasti zaměřené na grafický design, reklamu a propagační tvorbu – grafické studia, reklamní agentury, ateliéry, nakladatelství, tiskárny, propagační oddělení firem a institucí atd. jako reprodukční rafik nebo pomocný pracovník v polygrafii.

8.4 Učební plán

GRAFIKA PROPAGAČNÍCH MATERIÁLŮ

název modulu	kód modulu	hodinová dotace			ukončení modulu
		teorie	praxe	samostudium	
POVINNÉ MODULY					
Propagace a reklama	PROR	50	0	0	písemná zkouška
Zpracování digitálního obrazu	DIGI	0	40	0	praktická zkouška
Vektory	VEK	0	40	0	praktická zkouška
Typografie	TYPO	0	40	0	praktická zkouška

Součet hodinové dotace

Teorie: 50 hodin

Praxe: 120 hodin

Samostudium: 0

Celkem hodinová dotace: 170 hodin

Optimální trajektorie

Doporučené pořadí absolvování modulů:

PROR → DIGI → VEK → TYPO

8.5 Moduly dalšího vzdělávání

Název modulu:

Propagace a reklama

kód: PROR

délka modulu	50	platnost	
typ modulu	Povinný, kombinovaný	kredity*	
vstupní předpoklady	Základní nebo středoškolské vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou		

stručná anotace vymezující cíle modulu

Modul je zaměřen převážně teoreticky, ale je obohacen také o prakticky zaměřené úkoly související s aktuálním učebním celkem. Účastník tohoto modulu získá vědomosti o základních pojmech propagace a reklamy, o vývoji propagace a seznámí se s různými druhy propagačních prostředků.

předpokládané výsledky výuky

Absolvent modulu bude schopen:

- orientovat se v základní terminologii propagace,
- rozlišit jednotlivé druhy propagačních prostředků,
- navrhnout vizitku nebo drobné propagační předměty,
- vytvořit logo a logotyp,
- vytvořit obal jako propagační prostředek.

učivo / obsah výuky

- Propagace a její vývoj, základní pojmy,
- propagační prostředky,
- reklama.

doporučené postupy výuky

Výklad, vysvětlování a předvádění
Praktická cvičení
Diskuse

způsob ukončení modulu

Písemné ověření získaných znalostí – 45 minut.

kritéria hodnocení výsledků výuky

výsledek výuky	kritéria hodnocení
ad a)	hodnotí se správná formulace a význam jednotlivých pojmů, připouští se drobné interpretační odchylky
ad b)	hodnotí se správný popis a rozlišení jednotlivých propagačních prostředků a jejich správné rozdělení do příslušných skupin
ad c)	hodnotí se, zda propagační předmět obsahuje všechny potřebné údaje, kompoziční a barevné řešení, originalita a nápaditost, přesnost a čistota práce; práce je vyhotovena v časovém limitu 45 minut na formát A4
ad d)	hodnotí se rozvržení ve formátu, barevné řešení, originalita a nápaditost, přesnost tahů a čistota práce; práce je vyhotovena tuší v časovém limitu 90 minut na formát A3
ad e)	hodnotí se kompozice v ploše, barevné řešení, originalita a nápaditost; práce je vyhotovena v časovém limitu 90 minut na formát A3

Doporučená literatura:

KAPLOVÁ, F. *Propagace*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, s.r.o., 2005

Název modulu:**Zpracování digitálního obrazu**

kód: DIGI

délka modulu	40	platnost	
typ modulu	Povinný, kombinovaný	kredity*	
vstupní předpoklady	Orientace v MS Windows		

stručná anotace vymežující cíle modulu

Modul je zaměřen převážně prakticky. Seznamuje účastníka s grafickým programem Adobe Photoshop vhodným pro úpravu digitálních obrazů, např. naskenovaných obrázků nebo digitálních fotografií. V rámci studia si účastník osvojí základní praktické dovednosti při práci s programem Adobe Photoshop a získá znalosti o zpracování obrazu na počítači a jeho dalším využití.

předpokládané výsledky výuky**Absolvent modulu bude schop:**

- vysvětlit zásady práce s grafikou na PC,
- objasnit základní vlastnosti rastrové grafiky,
- orientovat se v grafickém prostředí programu,
- ovládat základní nástroje a funkce programu,
- vkładat, upravovat a retušovat digitální obrazy, vkládat text,
- připravit grafiku pro tisk.

učivo / obsah výuky

- Zásady práce s grafikou na PC,
- obraz v počítači – rozdíl mezi rastrovou a vektorovou grafikou,
- grafické prostředí programu,
- nástroje pro kreslení,
- barevné modely a barevné přechody, míchání barev,
- úprava obrázků,
- základní postupy při práci s digitální fotografií,
- práce s vrstvami,
- základní přehled filtrů a efektů,
- práce s texty,
- tisk.

doporučené postupy výuky

Výklad, vysvětlování a předvádění

Praktická cvičení

Diskuse

způsob ukončení modulu

Praktická zkouška: zpracování digitálního obrazu na počítači podle zadaných kritérií – 120 minut.

kritéria hodnocení výsledků výuky

výsledek výuky	kritéria hodnocení
ad a)	hodnotí se správná formulace zásad při práci s grafikou na PC, dodržení pravidel BOZP
ad b)	hodnotí se správný popis rastrové grafiky a jejího zpracování, uchazeč

	používá správně odbornou terminologii
ad c)	uchazeč řeší úkol za použití základních nástrojů a funkcí programu samostatně
ad d)	základní postupy při vkládání, úpravě a dalším zpracování digitálních obrazů a textů jsou prováděny samostatně a pohotově, hodnotí se originalita a nápaditost, barevné řešení, celkové provedení, dodržení časového limitu 120 minut
ad e)	nastavení dokumentu pro tisk je provedeno samostatně a správně v souladu s výchozí tiskárnou, požaduje se přesné zadání stanovených parametrů tisku
ad f)	uchazeč nastaví parametry tisku

Doporučená literatura:

FOTR, Jiří. *Adobe Photoshop: rychle hotovo*. Brno: Computer Press, 2009, ISBN 978-80-251-2652-3.

Název modulu:**Vektory**

kód: VEK

délka modulu	40	platnost	
typ modulu	Povinný, kombinovaný	kredity*	
vstupní předpoklady	Orientace v MS Windows		

stručná anotace vymežující cíle modulu

Modul je zaměřen převážně prakticky. Seznamuje účastníka s grafickým programem Adobe Illustrator vhodným pro tvorbu log, plakátů a jednoduchých i náročnějších ilustrací. V rámci studia si účastník osvojí základní praktické dovednosti při práci s programem Adobe Illustrator a seznámí se s vytvářením ilustrací, s tvorbou loga nebo plakátu na počítači.

předpokládané výsledky výuky**Absolvent modulu bude schopen:**

- vysvětlit zásady práce s grafikou na PC,
- objasnit základní vlastnosti vektorové grafiky,
- ovládat základní funkce programu a nástroje pro kreslení,
- vytvořit ilustraci, vizitku, logo nebo plakát na PC,
- připravit dokument pro tisk.

učivo / obsah výuky

- Zásady práce s grafikou na PC,
- obraz v počítači – rozdíl mezi rastrovou a vektorovou grafikou,
- grafické prostředí programu,
- nástroje pro kreslení,
- úprava objektů,
- barevné modely a barevné přechody,
- práce s vrstvami,
- základní přehled filtrů a efektů,
- vkládání a úprava textů,
- tisk.

doporučené postupy výuky

Výklad, vysvětlování a předvádění

Praktická cvičení

Diskuse

způsob ukončení modulu

Praktická zkouška: vytvoření jednoduché kresby, vizitky, loga nebo plakátu na počítači podle zadaných kritérií – 360 minut.

kritéria hodnocení výsledků výuky

výsledek výuky	kritéria hodnocení
ad a)	hodnotí se správná formulace zásad při práci s grafikou na PC, dodržení pravidel BOZP
ad b)	hodnotí se správný popis vektorové grafiky a jejího zpracování, uchazeč používá správně odbornou terminologii
ad c)	uchazeč řeší úkol za použití základních nástrojů a funkcí programu

	samostatně, kresba vytvořená nástroji pro kreslení přesně odpovídá stanoveným parametrům
ad d)	ilustrace, vizitka, logo nebo plakát jsou zpracovány podle zadaných parametrů samostatně a přesně, hodnotí se originalita a nápaditost, barevné řešení, kompozice, celkové provedení, dodržení časového limitu 360 minut
ad e)	nastavení dokumentu pro tisk je provedeno samostatně a správně v souladu s výchozí tiskárnou, požaduje se přesné zadání stanovených parametrů tisku

Doporučená literatura:

Adobe Illustrator CS5: Oficiální výukový kurz. Brno: Computer Press, 2009, ISBN 978-80-251-2339-3.

Název modulu:**Typografie**

kód: TYPO

délka modulu	40	platnost	
typ modulu	Povinný, kombinovaný	kredity*	
vstupní předpoklady	Orientace v MS Windows		

stručná anotace vymezující cíle modulu

Modul je zaměřen převážně prakticky. Seznamuje účastníka s grafickým programem Adobe InDesign vhodným pro tvorbu jednoduchých letáků, brožurek, publikací nebo knih. V rámci studia si účastník osvojí praktické dovednosti při práci s programem Adobe InDesign a seznámí se s pravidly sazby, s písmem a tvorbou propagačních materiálů a nenáročných publikací na počítači.

předpokládané výsledky výuky**Absolvent modulu bude schopen:**

- ovládat základní nástroje a funkce programu,
- přípravit dokument pro sazbu,
- vkładat a upravovat text, vkládat digitální obrazy,
- přípravit dokument pro tisk.

učivo / obsah výuky

- základní pravidla typografie,
- grafické prostředí programu,
- příprava dokumentu pro sazbu,
- sazba textu,
- práce s barvou,
- vkładání digitálních obrazů,
- tisk.

doporučené postupy výuky

Výklad, vysvětlování a předvádění
Praktická cvičení
Diskuse

způsob ukončení modulu

Praktická zkouška: tvorba informační brožury na počítači podle zadaných kritérií – 360 minut.

kritéria hodnocení výsledků výuky

výsledek výuky	kritéria hodnocení
ad a)	uchazeč řeší úkol za použití základních nástrojů a funkcí programu samostatně
ad b)	uchazeč nastaví dokument pro sazbu dle požadovaných parametrů samostatně
ad c)	základní postupy při vkładání a úpravě textu a při vkładání digitálních obrazů jsou prováděny samostatně a pohotově, hodnoceno je celkové provedení, výběr písma a úprava textu, kompoziční řešení jednotlivých stránek dokumentu, dodržení časového limitu 360 minut

ad d)	nastavení dokumentu pro tisk je provedeno samostatně a správně v souladu s výchozí tiskárnou, požaduje se přesné zadání stanovených parametrů tisku
-------	---

Doporučená literatura:

Adobe InDesign CS5: Oficiální výukový kurz. Brno: Computer Press, 2009, ISBN 978-80-251-2338-6.

8.6 Způsob zjišťování zpětné vazby

Dotazník pro absolventy DV

Pozn.: Prosím vyplňte následující tabulku a u jednotlivých otázek zakroužkujte jednu z odpovědí.

Kódy absolvovaných modulů	PROR	DIGI	VEK	TYPO
Datum absolvování	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

- Předpokládáte, že problematiku jednotlivých modulů využijete při svém zaměstnání?
ANO   NE   ČÁSTEČNĚ
- Hodnotíte náplň kurzu jako dostačující pro práci v příslušné oblasti?
ANO   NE   ČÁSTEČNĚ
- Hodnotíte metody a formy výuky jako vyhovující?
ANO   NE   ČÁSTEČNĚ
- Hodnotíte časový rozsah výuky jako vyhovující?
ANO   NE   ČÁSTEČNĚ
- Jiné návrhy a doplnění:.....
.....
.....
.....

8.7 Rozpočet na realizaci vzdělávacího programu

Modul:

Propagace a reklama

Délka, počet hodin: 50

č.	Položka	KČ	Poznámka
1.	Přímý materiál (součet řádků 1a až 1c)	13 000	
1.a	- výbava potřebná k provádění VP, kterou obdrží účastník (např. nutné školní potřeby a učebnice)	0	
1.b	- potřebné ochranné pracovní a mycí prostředky - OOPP dle vyhlášky č. 204 MPSV z roku 1994 ve znění 279/98 (v platnosti)	0	
1.c	- použitý výukový materiál, suroviny apod.	13 000	tonery, xer. papír
2.	Přímé mzdy a odměny celkem (součet řádků 2a až 2b)	11 200	
2.a	organizační pracovníci (pracovní poměr, DPP)	1 200	6 hod á 200 Kč
2.b	pedagogičtí pracovníci- učitelé, lektori, instruktoři, mistři, zkušební komisaři(pracovní poměr, DPP)	10 000	50 hod á 200 Kč
3.	Ostatní přímé náklady (součet řádků 3a až 3e)	20 803	
3.a	odvod na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění pracovníků a lektorů (DPP - bez odvodů)	3 808	
3.b	cestovní náklady pracovníků a lektorů podílejících se na VP	0	
3.c	nájmy a půjčovné (prostory, vyučovací technika)	11 850	
3.d	jiné ostatní přímé náklady:	5 145	energie, tisk certifikátů
3.e	dílní subdodávky (fakturace)- lektori, zkušební komisaři	0	
4.	Celkové vlastní náklady (součet položek 1 až 3)	45 003	
5.	DPH 20%-pouze plátcí DPH	0	
6.	Cena celkem	45 003	
7.	Počet účastníků	10	
8.	Cena na jednoho účastníka(vložené)	4 500	Kč/ 1 účastník

Modul: Zpracování digitálního obrazu

Délka, počet hodin: 40

Modul: Vektory

Délka, počet hodin: 40

Modul: Typografie

Délka, počet hodin: 40

Rozpočet na 40 hodinový modul je stejný – všechny položky v něm jsou totožné u všech tří modulů.

č.	Položka	KČ	Poznámka
1.	Přímý materiál (součet řádků 1a až 1c)	10 320	
1.a	- výbava potřebná k provádění VP, kterou obdrží účastník (např. nutné školní potřeby a učebnice)	0	
1.b	- potřebné ochranné pracovní a mycí prostředky - OOPP dle vyhlášky č. 204 MPSV z roku 1994 ve znění 279/98 (v platnosti)	0	
1.c	- použitý výukový materiál, suroviny apod.	10 320	tonery, xer. papír
2.	Přímé mzdy a odměny celkem (součet řádků 2a až 2b)	9 000	
2.a	organizační pracovníci (pracovní poměr, DPP)	1 000	5 hod á 200 Kč
2.b	pedagogičtí pracovníci- učitelé, lektori, instruktoři, mistři, zkušební komisaři(pracovní poměr, DPP)	8 000	40 hod á 200 Kč
3.	Ostatní přímé náklady (součet řádků 3a až 3e)	16 680	
3.a	odvod na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění pracovníků a lektorů (DPP - bez odvodů)	3 060	
3.b	cestovní náklady pracovníků a lektorů podílejících se na VP	0	
3.c	nájmy a půjčovné (prostory, vyučovací technika)	9 480	
3.d	jiné ostatní přímé náklady:	4 140	energie, tisk certifikátů
3.e	dílčí subdodávky (fakturace)- lektori, zkušební komisaři	0	
4.	Celkové vlastní náklady (součet položek 1 až 3)	36 000	
5.	DPH 20%-pouze plátcí DPH	0	
6.	Cena celkem	36 000	
7.	Počet účastníků	10	
8.	Cena na jednoho účastníka(vložené)	3 600	KČ/ 1 účastník

ZÁVĚR

Umožnit vzdělávání každému jedinci po celý jeho život je současná evropská strategie. Podporovat zaměstnance v dalším vzdělávání by mělo být cílem každého zaměstnavatele, který chce zvýšit produktivitu a efektivitu práce svých zaměstnanců. V dnešní době a v naší zemi je velká poptávka po mladých ambiciózních, flexibilních zaměstnancích, a to nejen manažerských postech. Ve svém šetření a neřízených rozhovorech se zaměstnavateli, ale i se zaměstnanci jsem zjistila, že vzdělávání, respektive vzdělávání dospělých a to v různých polohách se vyskytuje velmi často. Je zdrojem práce pro personální útvary firem, zdrojem peněz pro vzdělávací agentury a zdrojem nákladů pro firmy. Vzdělávacím programům a tréninkům stanovujeme konkrétní cíle a tak se stávají nástrojem na dosažení stanovených strategických cílů firem.

Boj o vyšší produktivitu práce je bojem starým jako lidstvo samo. Zvýšení jednotky produkce v čase bylo základním hnacím stimulem jak při stavbě pyramid, tak při vzniku kapitalismu. Asi mentalitou českého národa je dáno, že podniky se chlubí a vyzvedávají svou schopnost „okamžité reakce“, jakési flexibility, ale to je sebeklam – prakticky se vždy jedná o více či méně řízenou improvizaci. Improvizace je v Americe porušení pracovní disciplíny a u nás základní proklamace firem. Sama, se ve své praxi, setkávám s tímto typem podnikání – v mnohých polygrafických firmách se „manažeři“ chlubí svou „flexibilitou“ a nabádají k ní i své zaměstnance.

Prognózy dalšího vývoje ukazují, že potřeba dalšího vzdělávání dospělých se bude i v budoucnu navyšovat, a že vzdělávání zaměstnanců bude čím dál tím více ovlivňovat hospodářské výsledky.

Závěrem bych chtěla říci, nebylo možné postihnout všechny aspekty tohoto tématu, ale to ani nebylo mým cílem. Chtěla jsem jen, říct, že firemní sféra je důležitou oblastí vzdělávání, schopnost pracovní síly přizpůsobit se rychlým změnám na trhu práce s vyšším dosaženým vzděláním je mnohem efektivnější pro podniky než chaotická improvizace, kterou mnozí skrývají pod slůvkem flexibilita. Domnívám se, že vzdělávací program Grafika propagačních materiálů, který je součástí projektové části této diplomové práce, pomůže nastartovat další odborné vzdělávání ve vybraných polygrafických firmách.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ARMSTRONG, Michael. Řízení lidských zdrojů, Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-1407-3.
- AIDAR, John. Efektivní motivace. Praha: Alfa Publishing, 2004, 184 s. ISBN 80-86851-00-1.
- BAKEŠOVÁ, Miroslava a Fedinand KOUDELKA. Management a Marketing distančního vzdělávání. Olomouc: Andragogé, 2001, ISBN 80-244-0282-3.
- BARTÁK, Jan. Vzdělávání ve firmě. Praha: Alfa Publishing, 2006. 183 s. ISBN 80-86851-17-6.
- BEDRNOVÁ Eva a Ivan NOVÝ. Psychologie a sociologie řízení. Praha: Management Press, 1998, ISBN 80-85943-57-3.
- BENEŠ, Milan. Andragogika. Praha: Grada, 2008. 136 s. ISBN 978-80-247-2580-2.
- BENEŠ, Milan. Andragogika, teoretické základy. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. 216 s. ISBN 80-86432-23-8.
- BERTRAND, Yves. Soudobé teorie vzdělávání. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.
- ČÁP, Jiří a Jiří MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2007. 656 s. ISBN 978-80-7367-273-7.
- EGER, Ludvík. Technologie vzdělávání dospělých. Plzeň: ZUP, 2005. 171 s. ISBN 80-7043-347-7.
- GAVORA, Petr. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Padio, 2000. ISBN 80-85931-79-6
- HARTL, Pavel. Kompendium pedagogické psychologie dospělých. Praha: Karolinum, 1999. 232 s. ISBN 80-7184-841-7.
- HRONÍK, František. Rozvoj a vzdělávání pracovníků. Praha: Grada, 2007. 233 s. ISBN 978-80-247-1457-8.
- CHRÁSKA, Miroslav. Základy pedagogického výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
- KOLEKTIV autorů projektu UNIV, Metodika tvorby vzdělávacích programů. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2006, 24 s.

LÖWE, Hans. Úvod do psychologie učení dospělých. Praha: SPN, 1971.

MAREŠ, Jiří. Styly učení žáků a studentů. Praha: Portál 1998, 240 s. ISBN 80-7178-2426-7.

MÍKA, Jiří a Jan PRŮCHA. Distanční vzdělávání v otázkách. Praha: NCDiV 1999.

MUŽÍK, Jaroslav. Andragogika. Praha: ASPI, 2004. 146 s. ISBN 80-7357-045-9.

NAKONEČNÝ, Milan, Encyklopedie obecné psychologie. Praha: Academia 1997, 437 s. ISBN 80-200-0625-719.

PALÁN, Zdeněk. Výkladový slovník vzdělávání dospělých. DAHA 1997. ISBN 80-902232-1-4.

PROCHÁZKA Milan a Miroslav SOMR. Kapitoly z didaktiky vzdělávání dospělých. České Budějovice: V-studio 2008.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. Andragogický slovník. Praha: Grada 2012, 294 s. ISBN 978-80-247-3960-1.

PRŮCHA, Jan a kol. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

PRŮCHA, Jan. Vzdělávání a školství ve světě, základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů. Praha: Portál, 1999. 320 s. ISBN 80-7178-290-4.

SLAVÍK, Milan a kol. Vysokoškolská pedagogika. Praha: Grada 2012, 253 s. ISBN 978-80-247-4054-6.

Slovník spisovného jazyka českého, 1960 992 s.

SVĚTLÍK, Jaroslav. Marketing školy. Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.

SOMR, Miroslav. Úvod do metodologie a metod výzkumu. České Budějovice: JU, 2006, 87 s.

ŠIMEK, Dušan. Andragogika na pokraji vědy. InS-obzor 4(7), 1995, 99 s.

VETEŠKA, J. a M. TUREČKOVÁ. Kompetence ve vzdělávání. Praha: Grada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-1770-8.

ZLÁMALOVÁ, Helena. Úvod do distančního vzdělávání. Olomouc: Andragogé, 2001. ISBN 80-244-0276-9.

ZLÁMALOVÁ, Helena. Distanční vzdělávání a e-learning. Praha: UJAK, 2008. ISBN 978-80-86723-56-3

Andragogická komunikace, příručka lektora místních center vzdělanosti projektu UNIV. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2006. 64 s.

Strategie celoživotního učení ve spolupráci s UNIV. Praha: MŠMT, 2007. ISBN 978-80-254-2218-2.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://cvz.upol.cz/czv>

<http://www.kr-zlinsky.cz>

<http://www.nf.cz/czvrozvoj-celozivotniho-uceni>

<http://portal.mpsv.cz>

<http://www.msmt.cz>

<http://www.zakonyprolidi.cz>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DE	Distance edukation
DiV	Distanční vzdělávání
Dis	Distanční studium
DV	Další vzdělávání
ESF	Evropské sociální fondy.
NSK	Národní soustava kvalifikací.
NiDV	Národní ústav pro další vzdělávání
NUOV	Národní ústav odborného vzdělávání.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Procento uchovaného vědění při různých činnostech

Obr. 2 Dva základní druhy učení

Obr. 3 Funkce učení

Obr. 4 Vyučování a učení jako kreativní proces

Obr. 5 motivační síly (činitelé)

Obr. 6 Vztah učení, rozvoje a vzdělávání

Obr. 7 Schéma kombinovaného studia

Obr. 8 vzdělávací a komunikační model prezenčního a distančního studia

Obr. 9 Modelová kalkulace celkových nákladů

Obr. 10 Modelový příklad kalkulace účastnického poplatku

Obr. 11 Vývoj distančního vzdělávání

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Rozdělení zaměstnanců

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Odběratelé a jejich rozdělení podle teritoria

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Dotazník

P 2: Osvědčení – kvalifikovaný lektor vzdělávání dospělých

PŘÍLOHA P 1: DOTAZÍK

Dobrý den, studuji na FMK na UTB ve Zlíně a v současné době píši diplomovou práci na téma Distanční vzdělávání a jeho role v rámci edukačního procesu dospělých. V této souvislosti bych Vás ráda požádala o pár minut Vašeho času pro vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní a slouží jen pro vypracování mé diplomové práce.

Děkuji a přeji pěkný den! Božena Kubaláková

Jsem:

- žena
- muž

Vzdělání:

- Základní vzdělání
- Středoškolské všeobecné
- Středoškolské odborné
- Vysokoškolské

1. Do které věkové kategorie patříte?

- do 18 let do 30 let
- do 31 let do 40 let
- nad 40 let

2. Jak dlouho pracujete v polygrafické firmě?

- Více jak 5 let
- Méně jak 5 let

3. Ve kterém oddělení pracujete momentálně?

- Grafické studio
- CtP – příprava dat
- Tisk
- Knihárna
- Výstupní kontrola
- Předtisková příprava
- Montáž

- 4. Kolik vzdělávacích programů jste absolvovali v průběhu vašeho působení v polygrafické firmě?**
- 1 až 5
  - 5 a více
- 5. A. Kolik vzdělávacích programů jste nejvíc využili při výkonu své práce?**
- Odborné a profesní školení
  - PC dovednosti
  - Jazykové dovednosti
  - Školení měkkých dovedností
  - Manažerský rozvoj
- 6. B. Absolvovali jste povinné školení BOZP, které vyplývá zaměstnavateli ze zákona?**
- Ano
  - Ne
- 7. Jak byste hodnotil úroveň vzdělávacích programů?**
- Vysoká úroveň
  - Standardní úroveň
  - Nedostatečná úroveň
- 8. Ovlivnilo vzdělávání ve společnosti váš kariérní růst?**
- Ano
  - Ne
- 9. V jakém časovém období se změnila vaše pracovní pozice (týká se to kariérního postupu)?**
- V průběhu 5 let
  - Po 5 letech

Děkuji a přeji pěkný den! Božena Kubaláková

PŘÍLOHA P 2: OSVĚDČENÍ – KVALIFIKOVANÝ LEKTOR VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

 EVROPSKÁ UNIE
 esf
 MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
 OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÁ REPUBLIKA
UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

 č. OSV-ESF-790/2012

OSVĚDČENÍ
o absolvování programu celoživotního vzdělávání realizovaného v rámci
Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost
spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu
České republiky

Bc. Božena Kubaláková
narozena 17. 08. 1960 v Trenčíně

úspěšně ukončil/a program celoživotního vzdělávání mimo rámec studijních programů
podle § 60 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů
(zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, na Filozofické fakultě
Univerzity Palackého v Olomouci.

absolvováním kurzu
„KVALIFIKOVANÝ LEKTOR VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH“
v rámci projektu
„UNIV 2 KRAJE“

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/3.2.00/11.0001
Rozsah: 100 hodin výuky
V termínu: 12. 01. 2012 – 19. 03. 2012
Č.j. kurzu: LZL 05, 06, 07, 08
Předseda evaluační komise: PhDr. Zdeněk Palán, Ph.D.

L. S.

prof. RNDr. Miroslav Mašláň, CSc.
rektor

doc. PhDr. Jiří Lach, Ph.D., M.A.
děkan

V Olomouci dne 19. 03. 2012